

**Thát'ın yatı t'á Dené hél xadı
T'ą lá huníłthı sı t'át'u ʔegháláná sı Dırı Jay hulyé
lá k'énqnt'á sı ʔats'édı**

T'ą bebá ʔeıtsłıs séyá sı:

Dominion Diamond Ekati Corporation

T'ą séyılá sı:

Golder Associates Ltd.

ʔéyındzı Zá 2014

T'a ja ʔarít'ís yé yati thélá s'í

T'A GHÁ HADI S'Í	1
ʔerít'ís nedhé gharé huzél'í lá hunídhí tthé	4
Thát'ín Yati t'a Déné hél xadí	4
ʔASIÉ TSÍDHI CH'Á CHU NEZQ ʔALÁ NATS'ÉDÉ XEL ʔÉGHÁLADÁ XÁ SÉHÚLYÁ DIRI JAY LÁ K'É NQNT'Á S'Í	5
Ku, Ku thélá tth'í lué nadé sní Jay lá k'é nqnt'á s'í yé	6
T'át'ú Dené nadé s'í	8
T'at'u lá k'é gháládá s'í dek'orét'ís	9
T'átthé ts'í kué thélá s'í bet'at'í xá lá hunídhér dé	10
T'at'u Jay tthé ghá nats'édé s'í séhúlyá s'í	14
Lá T'ohunídhí s'í	15
T'at't'u ʔasié chél hél serídhén hél gháládá s'í	18
Ku hél gháládá s'í	21
T'ÁT'U LÁ NQNT'Á S'Í NAI YATI ʔEDQ NALYÉ GONI	23
T'A BET'Á ʔSIÉ TSÍDHI S'Í	24
Ku t'anét'é s'í	24
Tu T'at'e S'í	25
Lué chu keyaghé ʔasié nadé s'í	27
Hazu ts'í ʔetthén	28
T'at'u Dené nadé s'í	31
BADI XÉL TTH'Í NANET'Í	33

Ní ts'íʔerít'ís

Nírit'ís 1	T'a ts'én Jay tthé lus ch'uth k'é hoʔá s'í	2
Nírit'ís 2	T'a Jay lá ní k'é hunídhí s'í t'anétyá s'í	3
Nírit'ís 3	Ja t'á tsambá k'é nonitá ja dānétyá ní k'é	11
Nírit'ís 4	Nírit'ís 4 Ja t'a Jay la ba sehúlyá	12

T'a'lkath sı

T'alkath 1	T'á nené k'é Jay tthé lus ch'uth theʔa sı Lac du Sauvage nené k'e	5
T'alkath 2	Jay Nı yonıʔá t'alkáth sı ja boreł'ı ʔályá	14
T'alkath 3	Lac du Sauvage ʔasıé hálé betthé	16
T'alkath 4	Lac du Sauvage ʔél halı t'ághé	16
T'alkath 5	Lá nedhé k'é hoʔa	17
T'alkath 6	Lá nqhot'é t'ághé ,lá dąřęką t'ághé	17

Dené ts'ı nıřłł'is nałsı sı

Dené nıřłł'is 1:	Ts'ert'ay yé ts'ı nı t'anélyą k'é gháládá xá sı siné 2014 ts'ı	1
Dené nıřłł'is 2:	ts'ert'ay yé ts'ı nıřłł'is hıl chu Misery Siné ku 2014-10-14	4
Dené nıřłł'is 3:	Ts'ertay yé ts'ı nıřłł'is hılchu lá k'é Łuk'é 2014 xiayé	6
Dené nıřłł'is 4:	Łué hél gháládá Siné 2014 ku xiayé	7
Dené nıřłł'is 5:	ʔétthęn	7
Dené nıřłł'is 6:	Nağıthe tthoghé lá ts'ęn nıdhılé Siné 2014	8
Dené nıřłł'is 7:	Kugluktuk Thay Dené kué goth daharé kı	9
Dené nıřłł'is 8:	Nı t'á lá ts'ę nıdhılé theʔa Siné 2014	10
Dené nıřłł'is 9:	Tł'és bechęn t'á tthé chél lénályı tsambá k'é ts'ı	13
Dené nıřłł'is 10:	Misery Tsambá k'é xiayé ku 2014	13
Dené nıřłł'is 11:	Tthé chélé k'anı hoʔa Siné 2014	18
Dené nıřłł'is 12:	Ekati t'a Dené nadé kıdá yısdónıʔá Siné 2014	19
Dené nıřłł'is 13:	Lá Dené Ekati	20
Dené nıřłł'is 14:	Nıyónıʔá	21
Dené nıřłł'is 15:	ʔetthęn huká xá hurédzá Sine 2014	22
Dené nıřłł'is 16:	Ekati tsambá K'é Siné 2014	23
Dené nıřłł'is 17:	Húká t'a tu ʔelkai sı Lac du Sauvage tué nıłı Lac de Gras tue ts'ęn. Siné 2014	24
Dené nıřłł'is 18:	Tu neł'ı Lac du Sauvage begá Sine 2014	25
Dené nıřłł'is 19:	Hařlyq ʔasıé k'oneta ghá Siné 2014	26
Dené nıřłł'is 20:	Tu Lac du Sauvage ts'ęn nıdhılé Sine 2014	26
Dené nıřłł'is 21:	Tu Lac du Sauvage ts'ęn nıdhılé Sine 2014	27
Dené nıřłł'is 22:	Łué t'a begęs nıłé sı Lac du Sauvage Siné 2014	28
Dené nıřłł'is 23:	ʔetthęn heł'ı Ekati Tsambá k'e tsęnıdhılé Siné 2014	29
Dené nıřłł'is 24:	Łıchá ʔetthęn heł gháláná Siné 2014	32
Dené nıřłł'is 25:	Tu neět'ı Lac du Sauvage Siné 2014	33

T'A GHÁ HADI SI

Dominion Diamond Ekati Corporation (Dominion Diamond) Ekati tsambá k'é Ƴalq sƳghajłthá ts'én gháladá xá nonı́á łóná xaiyé Jay tthé luzé hunı́dher dé t'atthé luzé he Ƴá s'í ku Yé beká tthé luzé snı́ Lac du sauvage ku yé dirí tthé s'í Jay pipe hulyé.

Dirí lá s'í Jay La' hulyé t'á Ƴakatı́ hoƳá ts'ı́ yunaghé ts'én Ƴat'é T'a kué thelá s'í ts'ı́. Ktı́ tsambá k'é t'ajłthá the Ƴá s'í béwuldés ché Ts'ı́ konqna kilometers Ƴedzá nené k'é yaghé.

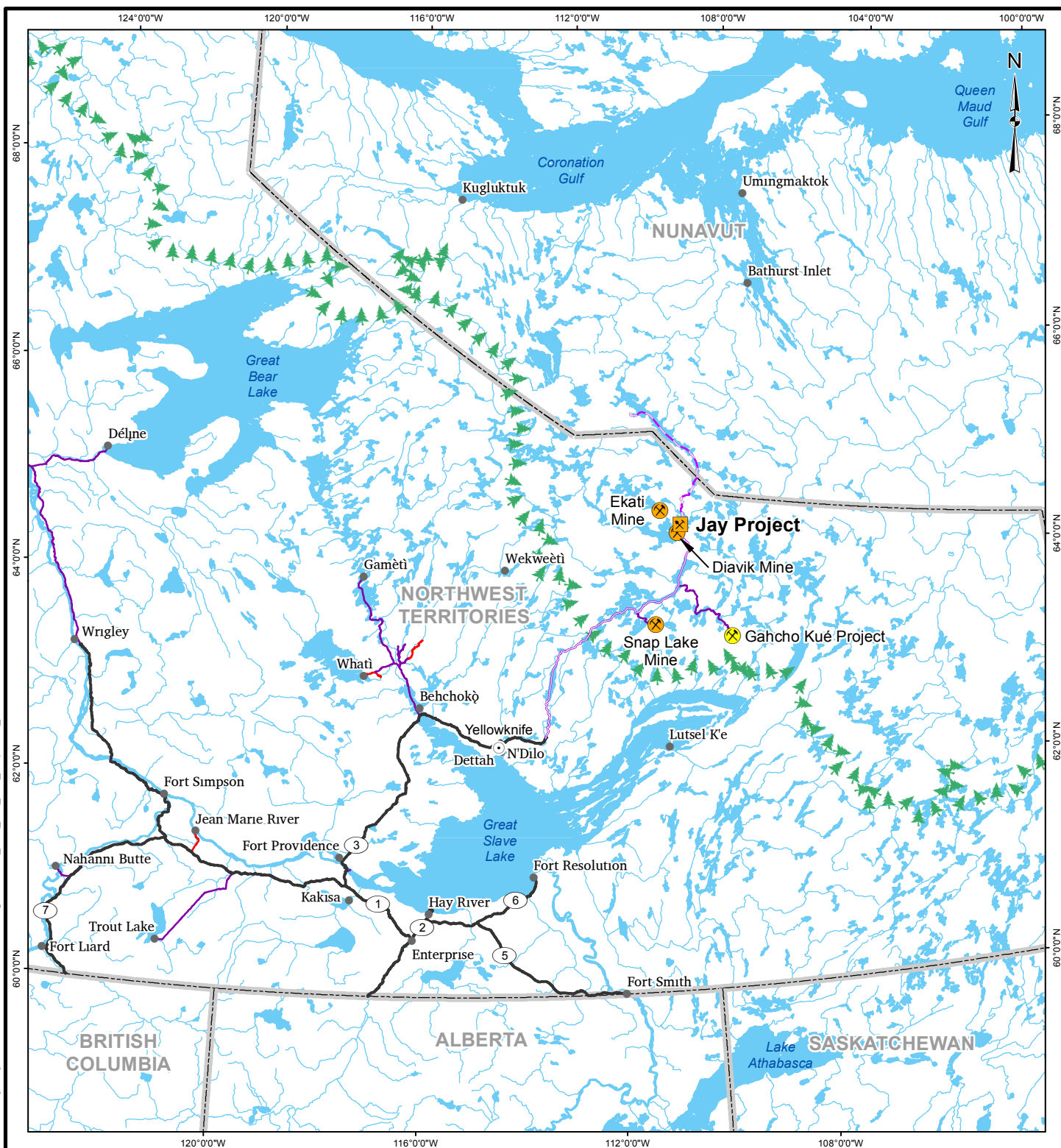
Dené nı́rtł'is 1: Ts'ert'ay yé ts'ı́ nı́ t'anéłya k'é gháladá xá s'í síné 2014 ts'ı́

Ekati tsambá k'é s'í t'a tthé nı́ daghé ts'ı́ chu nı́ yaghé ts'ı́ tthé luzé halyé hunı́dher Ƴá Ƴedzá neń k'é yaghé Canada nuwé k'é yaghé Ƴalını́. Naké tsambá k'é hoƳá Ƴaté begħathen Diavik Diamond chu Snap lake tsamba tthé luzé ghá nats'édéƳat'é, begħa thené Gah chogh ku k'é tsambá k'é nqnt'á xá Ƴaritł'is bet'alchuth lá hunı́łthı́ xá. T'ok'é gháladá xası́ nı́rtł'is 1 borét'ı́ Ƴat'é.

Dirí naké tsambá k'é cho holá s'í thılé t'u ynuedhé sƳlaghé ts'ı́ Ƴéłk'édı́ xaiyé ts'én hułı́ tthé luzé ghá nats'édé xa snı́. T'a Ƴat'é s'í betsı́ Ƴeritł'is gharé t'anı́łthá ts'én tthé ghá nadher xası́ béłá Ƴajá. Diavik Diamond tsambá k'é hará s'í bedarękı́ xá 2023 ku xaiyé dé. Ekati tsambá s'í to hinı́dher s'í tthé luzé ghá nı́sı́ Ƴéyun dzı́ Zá 1998 Ƴeyér ts'ı́ k'ékaƳádhél xaiyé Ƴegháláná. Ekati s'í Ƴalq sƳlaghé ts'én Ƴeyı́ t'agħhé dé bedarękı́ xá 2019 xaiyé dé ku nunı́dher dé haréłyo t'á tthé nezq s'í halyá Ƴa snı́. t'axá dirí Jay tthé luzé ch'úth s'í bégha nats'édé xá hı́ snı́ dé Ƴalq yunedhé łóná xaiyé gháladá xá.

Dirí Ja pipe yulshé s'í Ekati nené k'é yu naghé ts'én theƳá Ƴat'é dirí nı́ s'í Dominion Diamond Governament Ƴedzá nené ts'ı́ nı́ yegħa nathé Ƴá tsambá k'é la hunı́dhı́ betthé Ƴeyı́ nené k'eyaghé hodi. T'á bets'ı́ nı́ s'í tsambá k'é nqnt'á dé dirí tsambá k'é ts'ı́ Ƴritł'is gharé holá.

Dirí Jay tthé lus ch'udhé s'í t'á ts'én s'í nqna sƳlaghé kilometers Ekati Tsambá k'é ts'ı́ t'á kué thelá s'í ts'ı́ hodi Ƴéyer ts'ı́ łajsdı́ liometers Ƴat'é yutthé ts'én hará s'í misery nı́ daghé tthé ghá nats'édé s'í ts'ı́ t'anéłya dirí Jay tthé lus ch'úth s'í dené nı́rtł'is 2 ye borét'ı́ Ƴat'é. dirí t'a nené k'é gháladá s'í t'á dené nı́ t'at'ı́ s'í dq dené bé nené xá hultá t'á dené s'í łı́chaghé, Akaitcho, Ƴakéná. tth'ı́ begorék'á dené

LEGEND

JAY PROJECT	TIBBITT TO CONTWOYTO WINTER ROAD
EXISTING MINE	NORTHERN PORTION OF TIBBITT TO CONTWOYTO WINTER ROAD
PROPOSED MINE	TERRITORIAL/PROVINCIAL BOUNDARY
TERRITORIAL CAPITAL	TREELINE
POPULATED PLACE	WATERCOURSE
HIGHWAY	WATERBODY
ALL-SEASON ROAD	
WINTER ROAD	

REFERENCE

WATER OBTAINED FROM ATLAS OF CANADA
NATURAL RESOURCES CANADA, CENTRE FOR TOPOGRAPHIC INFORMATION, 2012
PROJECTION: CANADA LAMBERT CONFORMAL CONIC

DOCUMENT

DEVELOPER'S ASSESSMENT REPORT

150 0 150
SCALE 1:6,000,000 KILOMETRES

DOMINION
DIAMOND

JAY PROJECT
NORTHWEST TERRITORIES, CANADA

TITLE

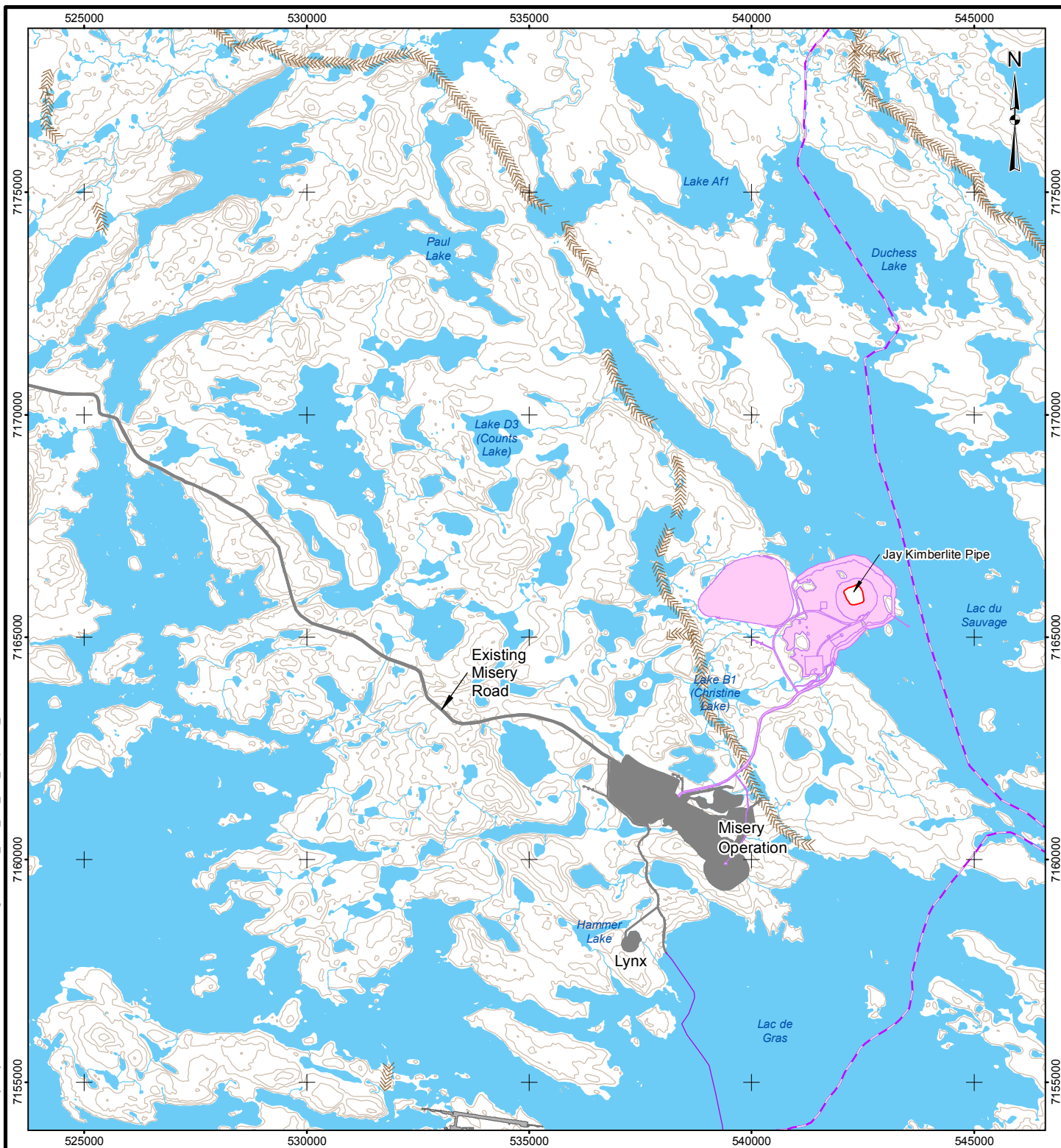
T'a ts'ən Jay tthé lus ch'uth k'é hoṛṛá sí

Golder
Associates

PROJECT 1407256			FILE No. DAR_PLS_001_GIS	
DESIGN	MJ	18/09/14	SCALE AS SHOWN	REV. 0
GIS	JG	16/10/14		
CHECK	MJ	16/10/14		
REVIEW	MR	16/10/14		
			Nı́rit'is 1	

G:\CLIENTS\DOMINION\DEC Jay and Lynx Projects\Figures\13-1328-0041 Jay & Lynx EADAR Other\IDAR PlainLangSum\IDAR_PLS_002_GIS_Chipewan_v2.mxd

LEGEND

	EKATI MINE FOOTPRINT		ESKER
	DIAVIK MINE FOOTPRINT		WATERCOURSE
	PROPOSED JAY FOOTPRINT		WATERBODY
	KIMBERLITE PIPE		
	WINTER ROAD		
	NORTHERN PORTION OF
TIBBITT TO CONTWOYTO WINTER ROAD		
	ELEVATION CONTOUR (10 m INTERVAL)		

2.5 0 2.5
SCALE 1:125,000 KILOMETRES

REFERENCE

CANVEC © NATURAL RESOURCES CANADA, 2012
NATURAL RESOURCES CANADA, CENTRE FOR TOPOGRAPHIC INFORMATION, 2012
DATUM: NAD83 PROJECTION: UTM ZONE 12N

DOCUMENT

DEVELOPER'S ASSESSMENT REPORT

DOMINION
DIAMOND

JAY PROJECT
NORTHWEST TERRITORIES, CANADA

TITLE

T'a Jay lá nı k'é hunıdhı sı t'anéłya sı

Golder
Associates

PROJECT 1407256			FILE No. DAR_PLS_002_GIS	
DESIGN	MJ	18/09/14	SCALE AS SHOWN	REV. 0
GIS	ANK	16/10/14	Nıřıtı'ıs 2	
CHECK	MJ	16/10/14		
REVIEW	MR	16/10/14		

ʔérítł'is nedhé gharé huzélłı lá hunídhı tthé

Dominion Diamond s'í ʔérítł'is nedhé ʔérítł'is gharé gháladá chu Government ȷá ʔedzá nené ts'ı chu Canada ts'ı Government s'ı ts'ı Betł'ál chuthe hoȷá la hunídhı betthé dirı Jay tthé lus ch'uth s'ı ʔats'édı. Dominion Diamond s'ı Governments s'ı hél holnı hoȷá dirı Jay tthé lus ch'uth K'é ghá t'a ghá dirı Jay tthé lus k'é s'ı bet'á hunılá dé xá. Dirı honié begharé Government s'ı Jay tthé lus ch'uth beghaladá kȷó xá. Dirı Jay tthé lus ch'uth s'ı behónıé dek'orétł'is ȷat'é T'á la huníłthı bets'ı honié ʔérítł'is yé dek'orétł'is.

Dené nırtł'is 2: ts'ert'ay yé ts'ı nırtł'is hıl chu Misery Siné ku 2014-10-14

Mackenzie Valley Review Board s'ı s'ı dirı t'át'u la k'é nqnt'á s'ı nełłı natthé bet'a honılá dé kó xá nı,ku, nıłts'ı tthı t'á ȷasıé ku naré nadé s'ı. Review Board Dené Soliné hel workshops héłtsı t'á behel s'ı Łıchaghé, Akaitcho t'á ȷeyı nené tł'ul k'é yaghé s'ı ʔats'édı. tthı t'á Government ts'ı k'aldé chu harél yȷó dené hél begharé dirı dené t'á ȷasıé ghá horélkar s'ı ȷat'edı Jay lá ghá tthı t'á ȷasıé tsıdhı s'ı ghá nanıdé t'á s'ı ghá. Łıchá chu Akaitcho Dené ȷalá tł'ul k'eya nadé s'ı be nené k'é hoȷá ȷat'é ȷá ʔedzá nené k'é yaghé yunaghé ts'ęn hoȷá s'ı.ȷá

dené be workshop hołı s'ı béhéł nadher s'ı Łuts'él K'é Dené, ȷá ʔedzá nené ts'ı Bégoré k'á Dené, Łıchȷó government tthı Bewúdesché Dené. Dominion Diamond Review board hél Hání t'á ȷasıé ghá busélker s'ı ghá hadı tthı ȷakéná Dené s'ı ȷasıé ghá yorıłker Kugluktuk ts'ı. Bégharé s'ı dirı Review Board hats'edı jay la hunídhı t'at'é hası dirı t'at'ı yatı béyéł hası ʔérítł'is halé nıdher dé.

Dominion Diamond ʔérítł'is begharé gháladá s'ı Review Board dirı Jay la hınıdhı betthé. Dominion Diamond ȷalȷó t'á dené behel nadher s'ı t'a ghá nanıdé s'ı hél naltı hoȷá governments, t'á k'aldé nedhé s'ı tthı haréyȷó ȷeyılé dené chu.

eyer dé dirı Mackenzie Valley Review Board ȷaké nezȷó t'á lá k'é s'ı bets'ı ʔérítł'is nanéłłı xá yenıqıdher hél. Review Board s'ı ȷaké yenanıdher hél tthı t'á dené ȷórélker hél yatı nıłá dené lá ghá hálıı-u haréyȷó dené k'éch'á hélıakı nȷdher dé hálıı nakı dé. ȷeyı betł'á dé Review Board s'ı ʔérítł'is t'á dené ȷasıé ghá hórélker s'ı nakı yenanıdher gharé ʔérítł'is heltsı begharé gháláadá xa government hel hadı-u dirı Jay lá hınıdhı ko hadé la hunídhı hadé bebá nakıł'á hoȷá t'át'u gháláná xası.

Thát'ın Yatı t'á Dené hél xadí

T'á Dené dirı ʔérítł'is k'altı ȷalȷó daghré yek'áyałtı dé nezȷó hél ȷalȷó dagharé dirı la Jay hulyé s'ı bet'á nı tsıdhé dé t'at'é s'ı dagharé dené t'at'u hunılá dé dirı lá hádı hoȷá.

T'á Dené lá nȷlé s'ı lá ȷaké nanet'ı ts'ı honié chu thát'ın yatı t'á dené hel hadı s'ı béhónıé Mackenzie Valley Environmental Review Board web page harel yȷó Dené behél (<http://www.reviewboard.ca>)

ʔASIÉ TSɪDHI CH'Á CHU NEZQ ʔAŁÁ NATS'ÉDÉ XEL ʔÉGHÁLADÁ XÁ SÉHÚLYÁ DIRI JAY LÁ K'É NQNT'Á Sɪ

T Dirɪ Jay tthé ch'uth t'á nílthá sɪ 1.2 kilometers kabaghé dazɪ ts'ən Lac du Sauvage 35 meters ku yé t'a ʔake karłthá sɪ yé snɪ. T'á Jay ttheə ch'uth sɪ borét'ɪ Figure 1 ye.

Dominion diamond sɪ t'át'u Jay tthé ch'uth ghálá dá hasɪ dirɪ ku hadzil Lac du Sauvage ku yé benare ʔél halé hél ku théné ts'ən theʔa ʔané xá ʔél bet'á ku hut'un lat'é ʔat'é snɪ. ɪa t'a ku then théłkà há, nɪ daghé ts'ən 4 square kilometers ʔeyer dé ku hadzil xá tthé luzé ghá nats'édé xá Jay tthé lus ch'uth ts'ɪ

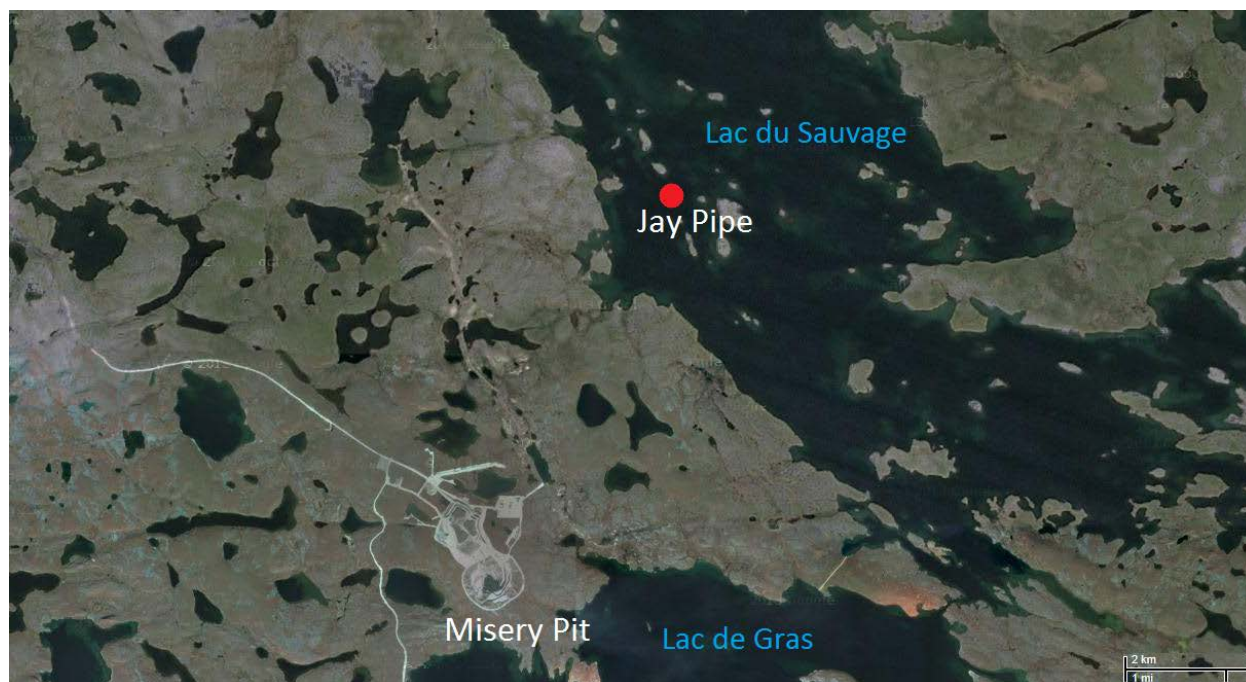
Dirɪ t'át'u begháladá dasɪ nezq snɪ t'ok'é hat'u bek'ɪzɪ gháladá sɪ ɪa ʔedzá nené chu kená nené k'é ɪa Diavik tsambá k'é tth'ɪ yuʔané Meadowbank tsambá holyé Sás Tué tsłen nɪdhilé (Baker Lake)

Dirɪ ku hadzil hél gháladá bet'á Jay lá hunidher dé Lac du Sauvage ku ts'ɪ begharé ku hél gháladá ts'ɪ ʔerit'ɪs Jay lá hɪndher dé. Ta'gha tu nezqlé ʔanédé ʔaké badɪ hoʔa.

ʔaké ʔetthən sɪ dené ʔedzá nené nadé chu dené sɪlné yet'orélʔá t'á ʔaké ʔetthən ku naré nadé sɪ t'at'ɪ sɪ badɪ dirɪ Jay la bet'á bebá hunilá dé xá.

Dirɪ Jay lá bet'á dené ɪa la bets'ɪ —u tth'ɪ hayorɪla-u t'á dené thené tsambá deltsɪ sɪ ʔalá tsamba halé hél gha- ladá dé t'at'elɪ sɪ xa ʔaké net'ɪ xa.

T'alkath 1 T'á nené k'é Jay tthé lus ch'uth theʔa sɪ Lac du Sauvage nené k'e

Dagharé benerédı hadé t'á ʔasıé ʔedq ʔane hadé dırı Jay lá Hunıdher bet'á t'o nı chu dené chu ʔáts'édı . ja t'at'u bégháládá hası chı Jay lá nené ts'ęn nıdhılé nené k'é chu natthé nı net'ı gharé sı ts'ı ʔérıtt'ıs halı gharé dırı Jay lá gháládá betthé sı t'á dené nqııʔá sı behonıé net'ı haduwé hılé.

Ku, Ku thelá tth'ı lué nadé snı Jay lá k'é nonnt'á sı yé

Kuthelá sı

Jay lá k'é sı t'á theʔá sı Lac de Gras ku k'é hoʔá ʔát'é Ku ʔeyer naré sı nı nené hél Lac de Gras ts'ı tu ı ʔelkaiı ʔat'é hél des tséléʔazé chu ı snı. Dirı t'aku thełká sı Lac du Sauvage, Paul kué ts'ı tth'ı naitu nechıı thelá sı ts'ęnııı chu dés tsélʔazé harélyq ʔelkaiı ʔat'é t'at'u hadı sı tu Paul tué ts'ı sı yunaghé ts'ęn helı Lac de Gras tuwé yıı. Harélyq Dirı tu sı Copper mine dés ts'ęn yudás nıʔá sı Lac de Gras ts'ı.

Dené nırtıı's 3: Ts'ertay yé ts'ı nırtıı's hııchu lá k'é Łuk'é 2014 xiayé

Tu t'at'u thelá sı ku naré Jay lá nené k'é nırtıı's yé Borét'ı Nırtıı's 2.

Lac du Sauvage sı k'edı nqná k'eká kilometers ʔanélyá nené k'é t'á karıłthá hadé dıghı nqná meters ʔat'é hát'é huli benásı ku t'á karıłthá sı k'edı meters karıłthá choilé snı.

Ku Lac du Sauvage yé ku nok'é dek'áʔaʔ ʔané xá nok'é tth'ı nok'é tut u ııılé dé 0.6 meters ʔané. Tu yuyaghé des naiı sı tu t'ánétt'é sı gharé ʔat'é Lac de Gras tuwé yé no xaiyé hatsél-u no xaiyé nı deyá begharé snı t'at'é halası. T'o ku ı ıats'er nıı sı tu dathela ʔelkaiı t'o Zá sı benıgës Za chu Łué daltı zá beráká dé ku natser nıı Lac du Sauvage ts'ı tu Lac de Gras kaiı harél yq xaiyé gharé hat'é hél xaiyé de ku natser hılé nıı sı ʔáııı.

Ku t'at'é sı tu dathelá sı yé chu dés tsélʔazé yé dhu

Lac du Sauvagé ts'ı tu t'at'élası benaré tu thelá sı ʔelétt'é snı. hél tu t'at'é sı Lac du Sauvage tu yé chu harélyq kunaré ku thelá sı tth'ı t'akarıłthá gharé chu.

Dedhayı bedhá t'á nechılé sı nı dzınıı chu tthé ts'ı sı ts'ı nok'é tu káʔatı. T'anéttı tu kaja sı gharé (t'ánéttı ʔasıé ts'ı tuká ja sı gharé net'ı)nats'er hılé xaiyé dé(tęn yaghé) chu siné dé t'o tęn dodı ja dé Lac du Sauvage tu yé. Bégharé dı tu ʔasıé katıı sı dırı ku t'at'é sı deyer tó tu dénuı to badı ʔat'é. Bulʔa snı ʔeyı tué yé Deddhay natsér hılé snı.

T'anétt'é ʔasıé tu yé heʔıl sı tó t'a tu yé deddhay lat'enalı sı chu badı gharé tu ye natser choilé harélyq xaiyé gharé hat'é Lac du Sauvage tu yé. Bet'a ʔasıé ı ı yé ʔá tu déłk'ál.

T'anchayı chu tech'andıé. Lac du Sauvagé begħa thęné t'á tu thelá knaré be yé bet'á ʔasıé neyé benı hanınlé, bet'a teyé ʔasıé ı neyé hailé.ıúé tth'ı

hanqıłlé ku ɖanélyá xá. Dirı nai hazú nené k'é ʔqł't'é ʔat'é yutthę nené k'é hadı.

Sátsan tsı tu yé dé bet'á t'á yaghé tsı t'anchay-u lué tu yé Nadé sı bebá hunılá xá tth'ı t'a yeyaghé ʔasıé hqıı chu ʔats'édı ʔérıł'ıs gharé tu hél gháládá tu t'at'e lası badı satsan tsı tu yé dé t'anqłtser sı begharé keyaghé ʔasıé nadé sı bebá hunılá ch'á.dirı tu sı Lacdu Sauvage tué sıyé sátsan tsı natser hılé dirı tu tsı ʔérıł'ıs gharé hadı.dirı alkainity chu t'anéł't'ı natser hılé tu yé Lac du Sauvage tuwé tth'ı natser hılé snı t'a gharé hadı tu tsı nıł'ıs béghré hoʔá sélyá sı. Tu t e yé nezq lué,Dené daná tth'ı t'á ʔasıé ku naré daná chu.

Łué

Lac du Sauvage tuwé ye lué ʔék'e ch'á nadé,haréyq t'anéł't'é k'ech'á sı łotá ku hılchu nılé Lac du Sauvage tuwé yé,yutthę tsı ts'at'ı, tth'ıkéle, łuh tséle, lué ʔané, łuh Ninespine stickback, ʔedzá nené tsı ʔúldaı, łuh tsogh, tth'ı lué nechılé yutthę tsı. lué.

Dené nıřł't'ıs 4: Łué hél gháládá Sıné 2014 ku xayıé

Łé ʔané t'a łá kehalyá nılé Lac du Sauvagé tuwé tsı tth'ı łuh chu łanıle lué tsogh tth'ı.hazu nené tu yé kut'á hat'é ʔat'é.

Dirı lué nadé ʔasıé tu yé nechılé t'anchay ,tech'ąn díé lat'é heʔúł sı ghaı chetı(phytoplankton chu zooplankton) hulyé chu tth'ı nai tech'andıé nechılé tet'aghé nadé sı t'a(betth'ęn dodı) sı.T'a lué danechá sı lué né Chilé hédél t'at'ı lué sı lué nechılé chu Ninespine Stickleback hulyé. dirı lué ʔeléł't'é hulʔá kunaré t'á tu nedhıle thelá yé hadı.

ʔetthęn chu ʔeyıle t'ech'andıé k'ech'á nadé

Dené nıřł't'ıs 5: ʔétthęn

ʔetthęn sı Lac du Sauvage ku nół't'ı yutthę nalt'ı dé beyas nılé xa łuk'e chu síné kanıs nqđher yunaghé ts'ęn nalt'ı, Taghé ʔek'éch'á ʔetthęn ʔelnıs ʔat'é t'a lá gháládá ku naré.T'a ʔetthęn la ts'ęn nıdhıle ʔat'ı nuwé tsı ʔetthęn ʔat'é.Beghaı then nai ʔetthęn nadé sı kunaré Ahıa(Queen Maud) ʔetthęn chu nuwe tsı ʔetthęn sı ʔelnıs nadé ʔeyer la naré t'ąnıłthá ʔetthęn kunaré nadé nık'é hunıdhęn sı haréyq xayıé gharé 306,000 square kilometres, Bathurst ʔetthęn,345,000 square kilometres Ahıak ʔetthęn ʔeyer tsı 282,000 square kilometres Beverly ʔetthęn.

Bathurst ʔetthęn sı t'ąnıłthá ts'ęn nı t'at'ı sı Bathurst Inlet tsı yu tthę t'a dechęn hıı sı nené ʔa ʔedza nené k'eyaghé nok'é tth'ı northern Saskatchewan chu Alberta ts'ęn. Tthá tsı ʔetthęn badı hél behonı naltı nıle gharé.

Hulká gharé Bathurst ʔetthēn dek'áʔq ʔajá t'atthé.

ʔetthēn s'í Lac de Gras ku nolt'í n'í luk'é nōdher dé chu tth'í aiy t'ás nōdher dé. Beyas nilé hél yutthē hazu nené k'é yu the haʔá t'á tthé luzé ghá nats'édé ts'í já ʔedza nené k'é hodi ʔeyer xaiyé já yunaghé lat'é ts'ēn t'a nadé tsambá k'é ts'í. Hulká gharé ʔetthēn t'ánélt'é kunaré ʔetthēn borét'í s'í noxaiyé lá Ekati Tsambá k'é nok'é nīdhilé nat'í tsambá k'é ts'ēn harelyq xiaye badí gharé hadí. xiye kanélt'u.

ʔeyí begħathēn'í nai tech'āndié borét'í nat'í t'a s'í het'í s'í dirí Sas chogh nunié, nagíth tthogh, ts'ibá, naghayé, yutthē ts'í ʔéjeré tth'í nok'é Dené nat'í. Det'an chogh ʔéłk'ech'á tth'í nadé síné dé. chēth t'á tu k'é nadé s'í chu ʔiyés tth'í ník'é nadé, det'anchogh, hawks, falcon tth'í mōdzághé nats'ét'í ʔáłk'é.

Lá huníłhí bétthé s'í kunaré t'á ʔasíé dáná nadé s'í ʔeyigharé t'á hét'í s'í ʔiyés ʔéłk'ech'á nadé sn'í 10 raptor species, 28 ʔiyés t'á dāgen s'í, ʔiyés t'á kabá nadé-u, k'asbá, 22 ku ts'í ʔiyés k'ech'á nadé ,dátseq chu.

Dené nírłt'is 6: Nagíthe tthoghé lá ts'ēn nīdhilé Síné 2014

T'át'ú Dené nadé s'í

T'ánélt'é Dené Hulká

T'ánélt'é Dené nadé s'í já ʔédzá nené k'eyaghé s'í Dené lá já ʔat'é nōná xaiyé ku ts'í. 1990 ku tthé luzé ghá nats'édé tthé s'í Dené łajlé nadé ʔajá nan'í Dené yunaghé ts'ēn dīdél ʔat'é 2000 xaiyé tsambá k'é huníłdher bet'á Dené lá lá xá huzél ʔ ʔeyí bet'á dené lá najá. hat'e hulí nan'í Dené ʔałq yunaghé nadél já ʔedzá nené ts'í dené het'é hulí ʔałq yunaghé ts'í Dené lá já nīdél ʔeyí bet'á Dené 'á najá. Dq dzíné s'í t'ánélt'é Dené ʔajá já ʔédza nené k'eyaghé s'í 40,000 ku dirí Dené s'í kanís ku dené dédlíné tth'í tha'ín chu.

Tsambá Halé

Já ʔedzá neń k'eyaghé t'at'á tsambá helé s'í dirí tsambá k'é dálá s'í bet'at'é, nan'í dené yet'á tth'í tsambá héłtsí. Tthé lus ghá nats'édé t'o buníłdher nilé 1990s huníłdher xaiyé sn'í. ʔałq dq dzíné tthé halyé ghá nats'édé béghā then s'í tles chu gāslin ghá nats'édé-u tth'í Jeth dené yunaghé ts'í já ʔédza nen hūka naidil s'í chu ʔeyí s'í tth'í bet'a tsambá halé-u lá hulí-u Dené lá lá k'e nadé hél já ʔedzá nené k'é yaghé yunaghé hat'éhílé.

Hayoríłá Nezq nats'édé

Dené suwé ná xá bet's'edí, ʔerit'ís kuę tth'í dené banan'í dené já hat'í hulí ʔedza nené k'eyaghé. ʔeyí dené s'í Government s'í Tsambá yet'íalé ʔat'é t'á nadé s'í Bévuldésché. Begħathēn nai hayoríłá néchilé s'í hat'í dené dené ts'ēn'í nadé ʔat'é tth'í Dené nalts'í-u, ʔeyá hujá ts'í dené nadé-u. Hayoríłá ts'ēn hadé Ts'ert'ay to xaiy kulu deche yaghé nats'éde lat'é.

Dené nírłł'is 7: Kugluktuk Thay Dené kué goth daharé kj.

Dené béné t'át'ɪ

Nqonqá ʔázɪ dené zás k'é hɪł-u tth'ɪ honie t'at'u dené kunaré t'á nadé nilé lé sɪ yunizɪ thá ts'ɪ t'a Ekati nɪ hɪłchu sɪ yek'é tsambá nqɪʔá, T'á ʔeyer nɪ t'át'ɪ sɪ Łıchą, Akaitcho, ʔékéna, tth'ɪ begoré k'áDené. Dené ʔeyer kunare ts'ɪ nakarélʔ ʔat'é, naihéł zé, łué ghą nadé, ʔéłdzás thełá, tth'ɪ nɪ ts'ɪ t'anchay bet'at'ɪ. Xai t'ás nqdhér dé Dené ʔetthén xá narál ze sɪ bet'oréʔa nedhé dené bá t'á dené sɪ dirɪ ʔekéná, Dené, tth'ɪ Begorék'á Dené ku ʔeyɪ sɪ ber hɪłchu, ʔek'á, tth'ɪ det'ó hɪłchu xaiyé ʔedu xá hak'ath yaghé. T'ok'é dené nalzé kádél Sɪ Lac du Sauvage chu Lac de Gras ts'én. Łué tth'ɪ ʔaké bet'oréʔá ʔat'é xaiyé ba łue ʔełddhay halé bek'anɪ. Łué ghą nats'édé dé t'ok'é sɪ Lac de Gras des tsél ʔazé k'é Lac de Gras chu Lac du Sauvage Begás. Dq dzɪ chu t'atthé sɪ ts'ɪ dené t'á nıt'atɪ sɪ ʔasié ghą nanıdé ʔat'é yunedhé dé ʔalq t'at'u ʔasié kozélʔ sɪ hat'é hadé to xá.

Thay dené zas

Dené yunizɪ haʔá ts'ɪ dq dzıné ts'én Dené nɪ t'at'ɪ yek'ké dzırédıl t'o nadé nɪ ʔalq hetén ts'ɪ 10,000 xaiye ku ts'ɪ. Dené zas k'é sɪ bet'á Dené naidé nilé bek'oréjā ʔā ʔedzá nené k'eyaghé be ghą thené

ʔasié łą huʔą sɪ dirɪ thay dené yué, dené zas k'é dené thela begħą then ʔeyılé ʔasié hulʔą sɪ nɪ t'a degay lat'é, thay dené ts'ɪ t'a yet'a ghaláná ts'ɪ yué t'ok'é nené xadɪ sɪ Athabaska Lak, Tu nethchogh tth'ɪ Lac de Gras naré ʔeyɪ t'á t'á Dené kunaré nadé nilé nɪ sɪ bek'oréjā ʔat'é yunizɪ thá ts'ɪ ʔekená dené chu dené. Thay dené zas bék'onetá gharé Ekati tsambá k'é naré dené zás k'é t'ok'é t'á łą sɪ Lac du Sauvage /Lac de Gras yaghé dés ts'él t'á tu ʔelkałı Lac du Sauvage tu nıłı Lacde Gras ts'én) Ku nare ʔalq Dené zás k'é łą hulat'é snı bet'á ʔalq nats'én nanet'ɪ xá sehulyá ʔalq dené zás goth hulʔá xá ʔeyer ts'ɪ ʔálq łajsdɪ dené zás goth hulʔą.

T'at'u lá k'é gháládá sɪ dek'orét'ɪs

Project Overview

Dirɪ Jay lá hunıdhɪ sɪ degoth ʔat'é hile Ekati tsambá k'é ts'ɪ dené nadé ʔat'é ts'ert'ay k'é hoʔą, tthé serıdhén kuę tth'ɪ ʔeyılé nai kuę thełá bet'á hat'ɪ sɪ tsambá k'é hoʔą dé. Dirɪ Jay lá hunıdher dé Ekati tsambá k'é bédarékı hailé t'o hailé nɪ sɪ 2019 xaiyé dq hané hailé.

Dominion Diamond ħą hets'édi dé Jay lá hunıdhɪ xá ʔeyer dé Ekati tsambá k'é sɪ Jay tthé lus ch'uth gháláná xá hél tth'ɪ sqgá thá ts'én tsambá k'é hoʔą xa. Jay lá hunıdhɪ hadé yunedhé taghé ku dé la hálé xá, ʔél halé hél t'alkath horseshoe shape henı ʔeyɪ t'á beye ts'ɪ tu hazıl xá bet'a tu héłt'u t'é t'ok'é ʔálnı sɪ Lac du Sauvage tu k'é tthé halyé t'a betá tthé luzé hɪł sɪ. Tsambá k'é holı t'ághé dé La sɪ yunedhé łqná xaiyé ts'én gháládá xá dirɪ Jay tthé luzé ch'uth k'é ts'ɪ hodi.

Dirɪ tu hazıl sɪ ʔél ts'ɪ sɪ tu Lac du Sauvage ts'én het'ɪ xá

Dırı ts'ágoth yé tth'ı tu héłt'u t'á chu ye Lac du Sauvage ts'ę. ʔeyer ts'ı t'a ts'ęn sı Misery chu Lybx nı daghé ts'ı tthé halyá sı ye ʔeyer ku dé dırı tsmabá béghą (ʔenohót'é) ʔáné xa. Jay Lá nohút'é dé ʔél nanélyé nai t'á t'u daręlyá sı bedagharé nat'ı xá dırı tu sı Lac du Savage tu t'a ts'ęn tu ʔéłt'ajlı nadé.

Dené nırıł'is 8: Nı t'á lá ts'ę nıdhılé theʔą Sıné 2014

T'átthé ts'ı kué thelá sı bet'at'ı xá lá hunıdher dé

Dırı Jay lá hunıdher dé bet'á Ekadı ʔatq ghaládá hat'é k'aldané ʔasıé bet'á ghaládá thelá hél tth'ı nezq tsambá k'é ghaládá ʔat'é. Jay lá hunıdhı hadé kłaldané Ekadı bet'á ghaládá tsambá k'é ts'ı bets'ı ʔat'é. Ekadı tsambá k'é sı t'á natst'é ʔeyer ts'ı t'á ts'ęn Jay lá k'é theʔą sı 25 kilometres Yutthé ts'ęn haʔá Ekadı tsambá k'é ts'ı. ʔeyer tth'ı Misery la k'é hoʔą sı t'ąnıłthá sı Jay la k'é ts'ı 7 kilometres yunaghé ts'ęn.

T'á k'aldané kué thelá sı Ekadı tsambá k'é ʔeyı bet'a hat'ı hat'é tth'ı T'á ts'ęn sı ąą nı ts'ı nırıł'is yé boreł'ı Maps 3 chu 4 chu yé.

Lá Dené t'a kué yıs nadé hıłı- Lá Dené t'a nadé hası Ekadı t'a dené nadé kué thelá yé chu tth'ı Misery Lá k'é hoʔą tth'ı dené nakıs kué mhela ʔat'é. Nats'ékıs kué sı dené nakıs bebá haʔą ʔat'é lá hunıdher dé Misery nats'ékıs kué sı nechá ʔálné xá ʔeyer dé dené ıą huselqı kué hegaq nõdher dé.

Tthé serıdhen kué- T'á tthé serıdhen kué theʔą sı Ekadı kozı ʔeyı sı bet'ahot'ı hat'é dırı tthé luzé tthé ts'ı halyé nõdher t'á ts'ı sı Jay lá k'é ts'ı. T'atthé t'at'u begháladá nılé nı sı ʔedq nályé gonı ʔaké nezq tthé luzé tthé ka halyé sı sat'é hılé huzılqı. Dırı la bet'á Dominion Diamond lá hıłı hél betıredhı xá.

ʔerıt'ıs serıdhen kué- T'a ʔerıt'ıs serıdhen kué t'á ts'ęn sı t'á xél k'anı dahkué Ekadı chu Misery lá k'é dırı Jay lá hunıdher dé bet'a t'ı xą.

T'sat'ąn serıdhe kué chogh theʔachu xél kué- T'á satsąn bet'á tsambá k'é ghaládá t'á serıdhen sı t'a Ekadı nats'édé sı chu Misery lá k'é. T'á t'és beschęn chogh serıdhen kué sı nechá ʔálné xá t'és béschęné sı dąnechá t'ahot'ı hoʔą Jay lá hunıdher dé thayı ıenályı nõdher dé. T'á xél kué thelá sı Ekadı tsambá k'é tth'ı Misery sı bet'a t'ı hadı dırı Jay la hunıdher dé.

Bet'á satsân hetı'él- Ladı kın halé xá Misery ts'ı ladı kın tı'ul hé t'ı Lac du Sauvage ts'ęn Jay la k'éyaghé bet'a hat'ı xadı. Ekadı sı t'á satsąn hekoth kué beneth theʔą.

G:\CLIENTS\DOMINION\DEC_Jay and Lynx\EADAR Other\IDAR PlainLangSum\IDAR_PLS_003_GIS_Chipewan_v2.mxd

LEGEND

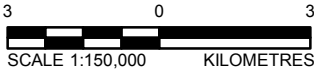
- EKATI MINE FOOTPRINT
- DIAMIK MINE FOOTPRINT
- PROPOSED JAY FOOTPRINT
- KIMBERLITE PIPE
- WINTER ROAD
- TIBBITT TO CONTWOYTO WINTER ROAD
- NORTHERN PORTION OF TIBBITT TO CONTWOYTO WINTER ROAD
- ELEVATION CONTOUR (10 m INTERVAL)
- ESKER
- WATERCOURSE
- WATERBODY

REFERENCE

CANVEC © NATURAL RESOURCES CANADA, 2012
NATURAL RESOURCES CANADA, CENTRE FOR TOPOGRAPHIC INFORMATION, 2012
DATUM: NAD83 PROJECTION: UTM ZONE 12N

DOCUMENT

DEVELOPER'S ASSESSMENT REPORT

PROJECT		13-1328-0041		FILE No. DAR_PLS_003_GIS	
DESIGN		RK	12/08/14	SCALE AS SHOWN	
GIS		ANK	16/10/14	REV 0	
CHECK		MJ	16/10/14	Nirit's 3	
REVIEW		MR	16/10/14		

PROJECT DOMINION DIAMOND NORTHWEST TERRITORIES, CANADA
JAY PROJECT

TITLE Jā t'á tsambá k'é nonitá jā dānélyā nīk'é

Golder Associates

T'á t̄l̄és k'anɪ sɪ- T̄l̄és ɭá th̄elá ʔat'é k'edɪ libré chogh yé Ekati t'á kuę th̄elá sɪ.ʔeyer ts'ɪ t̄l̄és th̄elá ɭá choilé t'a sɪ Fox,Misery la k'é.T'á t̄l̄és th̄elá sɪ benaré thai nɪdhi hél tth'ɪ beyaghé ʔasié th̄elchúth ʔalyá t̄l̄és nɪt'í dé begħɭɭ ch'á ha sélya. T'alxá t'a t̄l̄és k'anɪ sɪ Misery nechá ʔalne Jay lá hunɪdher dé t̄l̄és besch̄en chogh t'á tth̄é ɭenályɪ xá.

Bet'á tth̄é nalk'eth t'a th̄elá sɪ-T'á ʔsié bet'á tth̄é nak'ith sɪ Th̄en̄é ts'én bek'anɪ kuę yɪzɪ beyaghé ts'én ʔasié th̄elchuth ʔat'é Misery begá ʔalɭ kuę nadlé goni beyé bet'á tth̄é naketh bek'anɪ Jay la ts'én nɪdhílé hat'é.

Kelu diɭɭá la ts'én- Ms̄ery ts'ɪ tulu heɭá sɪ bet'ahat'ɪ hat'é bek'é ʔasié ɭenályɪ tulu besch̄en chogh dirɪ tsambá tth̄é dekɪ Jay lá k'é ts'ɪ Ekati tsambá k'é t'á tth̄é serɪdhen kuę ts'én

Ts'ert'ay K'é- Harélyq xaiye gharé xá ts'ert'ay nanédɪl xá ts'ert'ay k'é hoɭɭ Ekati tsambá k'é. Thai t'a holɭ. Dirɪ ts'ert'ay k'é sɪ harelyq ʔasié th̄elá ʔat'é,ts'ert'ay nanédɪl dé yaɭnɪ,ladi kun dek'an ts'ert'ay k'é,beyé yatɪ,dené ʔéya já todé bet's'édɪ ts'ert'ay k'é sɪ dɔ ts'ert'ay chogh ʔsié ɭenálɪ sɪ nanédɪl ʔat'é ʔalq bet'a hat'ɪ xa hulat'é Jay la hunɪdher dé.

Xiayé Tulu bet'at'ɪ- K'alɭané xaiy tulu héɭá t'a ts'ɪ sɪ Tibbit ts'ɪ Contwoyto ts'én tth'í Ekati chu bet'á xaiyé ʔasié ɭenályɪ já boreɭ'ɪ Map 1 k'é gháládá dé ʔeyer ts'ɪ 4000 b̄ésch̄en chogh tulu naɭt'ɪ xá lá xaiyé t'á dirɪ tulu sɪ Ekati ts'én nɪɭá ʔat'é.Dirɪ b̄ésch̄en yé ʔasié ɭenályɪ sɪ bet'á Jay lá hunɪdhi bet'ahat'ɪ tth'ɪ t̄l̄és nai satsan sɪ danechá

Dené nɪɭt'ɪs 9: T̄l̄és besch̄en t'á tth̄é ch̄él ɭenályɪ tsambá k'é ts'ɪ

Misery chu Lynx nɪ daghé ts'ɪ tth̄é halyá k'é- T'a nai tu th̄éɭtá sɪ ʔél halɪ nɪ sɪ Lac du Sauvage ʔeyɪ tu ye hat'és tu ʔat'é ʔeyɪ tu sɪ t'á Tu heɭt'u t'á t'ayé dzil hasɪ Lynx t'a nɪ daghé tth̄é halyá yedil hat'elé dé Misery yé to hat'és yaghé nɪt'í ts'én.Tsambá k'é ts'ɪ tu chu nɪ daghé t'a tu sɪ Jay lá gháládá ts'ɪ tu sɪ tu héɭt'u t'á hɪchu ʔeyer ts'ɪ Misery ye dil xá.Tth̄é harélyq halyá hat'é Misery chu Lynx la k'é ts'ɪ ʔeyer dé Jay lá hunɪdh̄é ʔeyɪ bet'ahat'ɪ xá.

Panda chu Koala ts'ɪ nɪ yonɭɭá- T T'á tth̄é ch̄élé ʔadhɪ hasɪ dirɪ lá ts'ɪ Panda chu Koala yedil hat'é Beartooth nɪ yonɭɭá k'izɪ snɪ.

Tu daré yé tu serɪdhen hoɭɭ-Tu t'a serɪdhen sɪ já haɭɭ ts'ɪ ʔat'é

Dené nɪɭt'ɪs 10: Misery Tsambá k'é xaiyé ku 2014

T'at'u Jay tthé ghą nats'édé s'í séhúlyá s'í

T'a tthé s'í tthé luzé ghą nats'édé hadé t'at'u hılchu hası net'ı t'a bet'a tthé luzé tthé t'a ʔats'édı. D'iri Jay tthé ch'udhé s'í beyé tthé luzé ıa begħa nats'édé xa nezq bet'oreʔa ʔat'é. 'a ts'ən s'í Lac du sauvage te yaghé ts'ən ıa borét'ı Figure 1.

Tthé hılchu hádé ʔél hałé Lac du Sauvage tu k'é ʔeyer t'á tthé luzé teyaghé thełá ʔeyı s'í Jay Pipe hulyé. Tu hazı xá ʔeyer dé d'iri Jay Pipe tthé chuth s'í then theʔa ʔané xá. D'ir

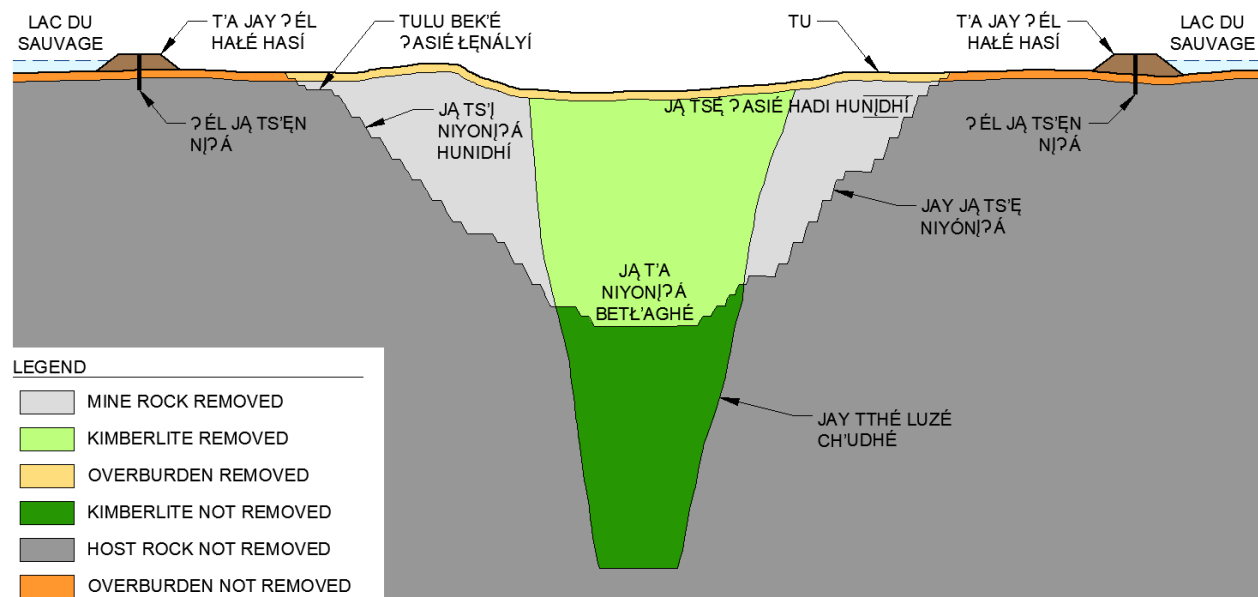
Tét'aghé horét'ı ʔajá dé satsan chogh t'á nı daghé ts'ı tthé ályé d'iri Jay tthé luzé ch'uth naré. T'a tthé chél tthé s'í the hılchu t'olyé bet'a hunıłá. D'iri tthé

chélé ye tthé luzé dodı ʔeyı s'í t'á nıdhı s'í Jay ts'ı tthé chél nıdıl bek'anı s'í ts'ən.

Harélyq tthé chél halyá dé t'á tthé luzé tthé then thełá ʔané xá. ʔeyer dé d'iri Tthé s'í ghą nats'édé t'és beschən t'a chu bet'a ʔasié hagé t'á tthé halyé. bet'aghé dé t'a nai tthé nı daghé ts'ı nı yonıʔa ne xá tth'ı nai tthé the tthé yaghé nıdhá né xá. Yunedhé thá nqndher dé nıyaghé ts'ı tthé ghą nats'édé né dq s'í Koala tsambá k'é hat'u gháládá k'ızı ne dhá nıyonıʔa Sni.

Já t'alkath 2 ts'ı ʔerıt'ıs ye Jay nıyonıʔa xası ıa borét'ı.

T'alkath 2 Jay Nı yonıʔa t'alkáth s'ı ıa borét'ı ʔályá

Jay ts'ı tthé nı daghé tsı́ hályé dé ʔeyı t'á nechá duwé xa Ekati Tsambá k'é hoʔá s' k'é, k'aljén Fox nıyonıʔá laıłthá ku k'é. nı daghé nı hayé dé nı nechá nıyonıʔá né hat'é dıri tthé luzé then theʔá ne ts'én narét'á lat'é nakar ch'á. ʔeyer dé dıri tthé náłk'éth xá.

Tulu deyer halé tlés beschén chu satsán cho dzıré t'ı bek'é, Tulu yaghé ts'én heʔá s' naréʔá yaghé ts'én ,dıri Jay nıyonı ʔá s' t'anıłthá s' 370 metres nıyé snı

Tthe luz tthé boreťı já dé bet'á tthé nalk'ıth beyélyé náłk'ıth xá tthé għaldeth beye k'ıcho lat'é nılyé. ʔeyı bet'á dé beschén chogh t'á łenályı

Tlés beschénchogh t'á tthé łenályı xá Ekati tsambá k'é ts'an ʔeyer t'á tthé selʔı kuę ts'én k'alđané Ekati tsambá k'é s' dq tthé séłı ghá nadé k'o hoʔá.

Tthé beká tthé luzé halyá dé t'á tthé chélé s' Panda chu Koala chu ye ts'ı tthé halyé begħá nót'é hat'é. T'a tthé nı daghé ts'ı Jay lá k'é ts'ı s' bek'ani xá bet'á hat'ı xa kuę-u ʔasıé helé nıñıdher dé.

Lá T'ohunıdhi s'ı

Dominion Diamond harélyq yet'á għalaná xa ʔerıł'ıs bet'ılyá dé ʔeyer ts'ı taghé xayıé de Siné 2016 ku la hunıdhi dıri Jay begħaladá. ʔeyer dé dıri Jay s'ı

T'a għaladá s' dıri ʔél halé, tulu tth'ı t'á ʔasıé nı k'é thelá hası bebá nı selyé. Nai tu hadzıl t'á ʔél halı nı s'ı Lac du Sauvage tué ts'ı bet'á tu héłt'ú t'at'ı xá.

Harelyq tu hılchu dé Jay ts'ı tetł'aghé ts'ı tedlaré, hat'és hılchu ʔeyer dé tsambá lá hunıdhi xá 2019 ku dé.

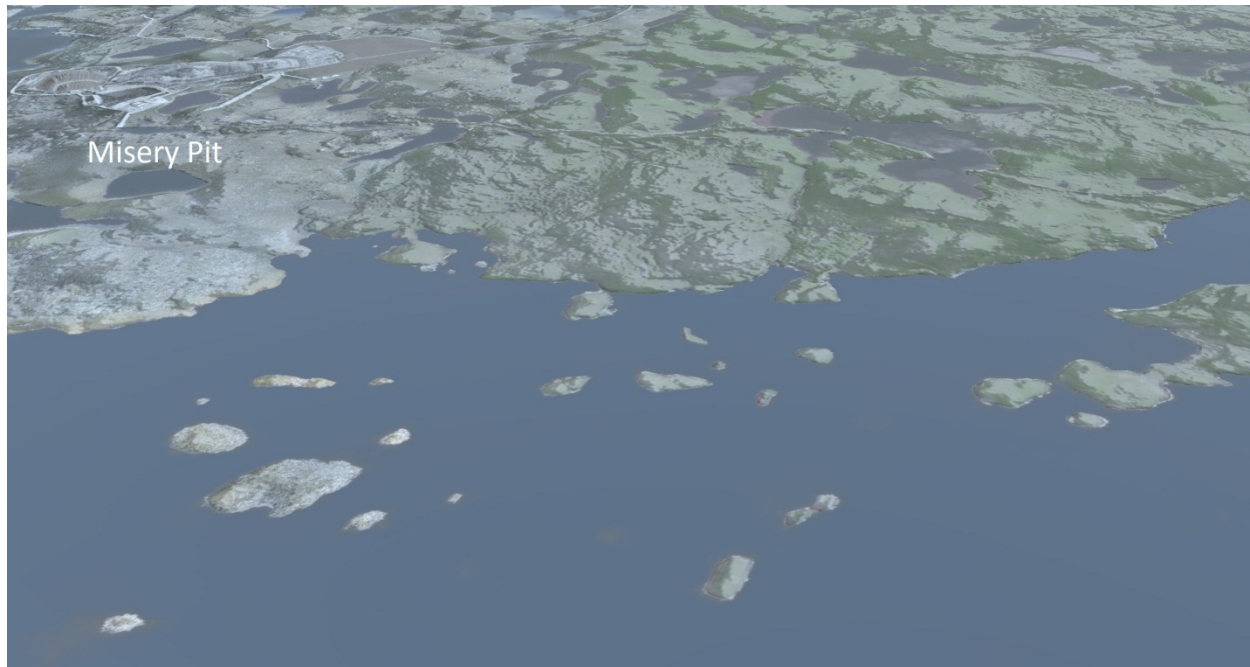
ʔasıé halé nıdher dé łóná xayıé k'é begħá nats'édé xá t'ó s'ı bunıdhi 2019 ts'ı 2029 ts'én ku nıñıdher dé tthé nıyaghé ts'ı halyé hat'é tth'ı tthé sélyé hel. Ku t'alxá ʔalq tthé luzé ch'uth huʔá dé tth'ı łá dé 2029 xayıé ʔázé ts'én ʔalq għaláda hat'é.

Dıghı xayıé kuk'é tsamba k'é għaladá dé kudé dıri t'at'u tsamba k'é dıřekı hası bebá séhulyé s'ı begħá nót'é ʔat'é.

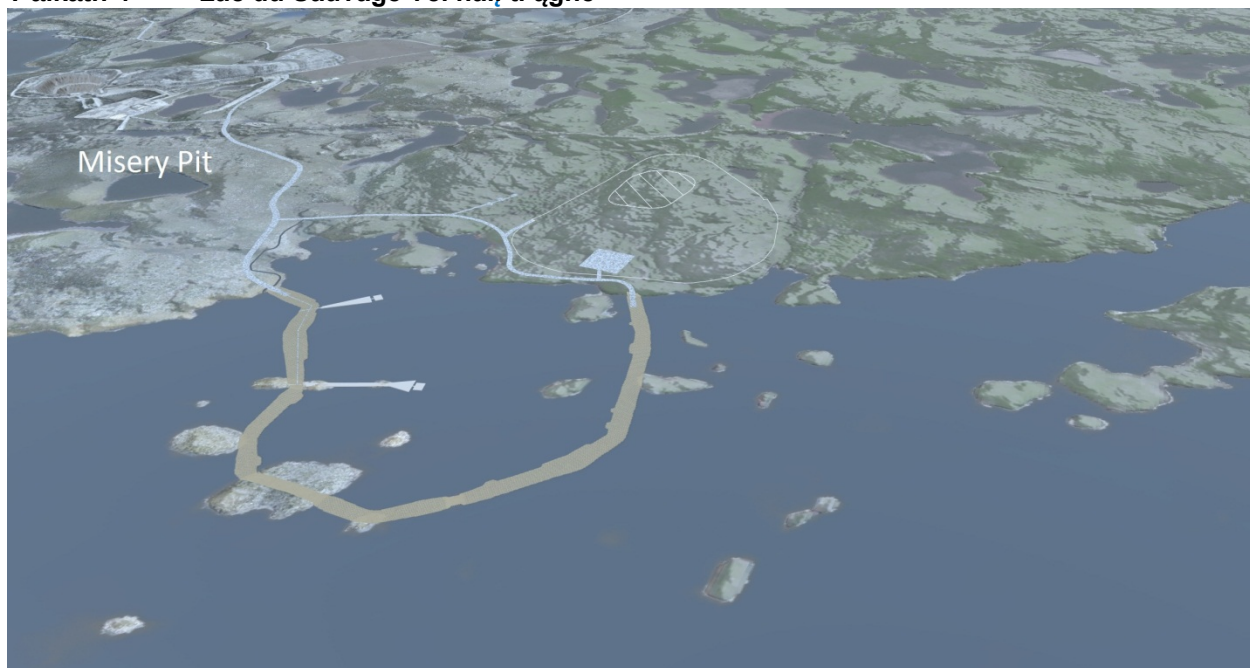
T'a Jay La k'é hoʔá nısí badı xa Lac du Sauvage ʔaké t'at'u ʔerıł'ıs għaré għaladá s'ı xa.

T'át'u Jay la k'é għaladá hası ʔédq lat'é ıa nıřıł'ıs k'é boreťı Figure 3 chu 6 ʔeyı s'ı ʔerıł'ıs detł'ıs net'ı xá t'at'u ʔayılé hası lá hunıdhi chu lá dıřeká dé dıri Jay la ʔats'édı. Figure 3 yé Lac du Sauvage tué s'ı boreťı ʔasıé halé betthé. Figure 6 ye Lac du Sauvage

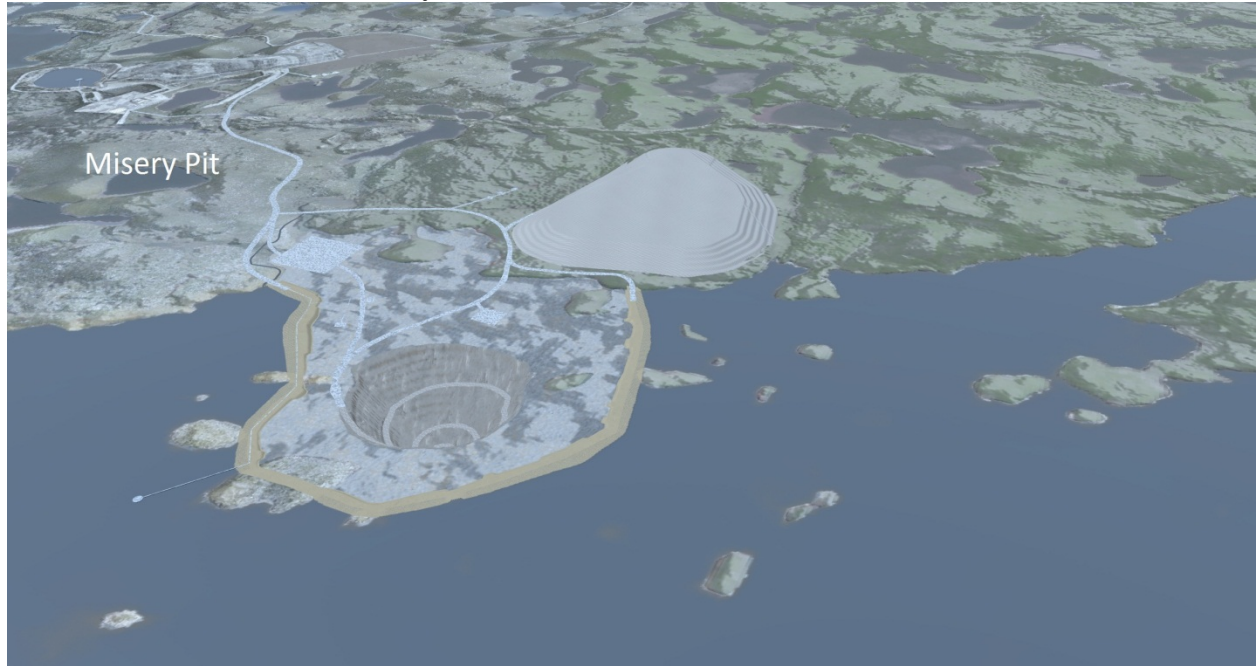
T'alkath 3 Lac du Sauvage ʔasıé hálé betthé

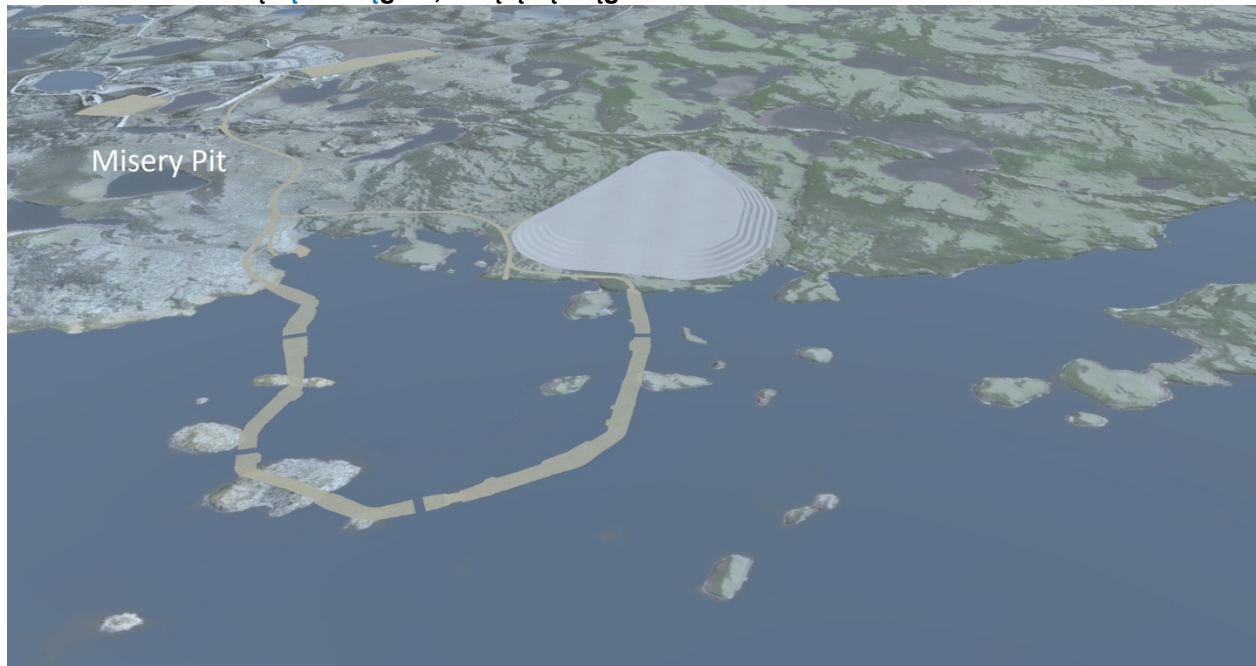
T'alkath 4 Lac du Sauvage ʔél halı tı'aghé

T'alkath 5 Lá nedhé k'é hoʔą

T'alkath 6 Lá nòhót'é t'aghé ,lá dąřąką t'aghé

T'at't'u ʔasié chél hél serıdhen hél gháládá sı

Ekati tsamba k'é k'aldane ʔaké nezq t'at'u ʔasié
chélé serıdhen sı hel ghálaná hołʔa ʔat'é.

Tsambá k'é ts'ı hát'és t'ur

Te ts'ı t'aghé ts'ı hát'és t'ure

Dırı Jay tthé ch'uth sı tu ʔaké ket'aghé t'á hát'és
t'ur chu t'á tedlaré łą harelyq nı chu beyaghé ts,ən
t'anılthá sı 5 ts'ı 10 meteres harıka sını ʔayı hıchu
hóıdq tthé gha nats'édé xá. Tu yé ts'ı t'á halyá sı
t'á Jay ts'ı tthé chél k'anı sı nılyé xa Ku t'á ts'ən
hadı sı tabá Lac du Sauvage tu yutthé nıkaıʔá Jay
nı yqııʔá sı ts'ı.

Tthé Chélé

Tthé chélé t'a ʔáts'édi sı t'á tthé luzé tthé sı bek'é
tthé łą halye dq dırı tsambá tthé gha nqdhı nok'é
naı tsambá tthé sı beká tthé luzé dodı.

Dırı t'á tthé chélé halyé sı t'anılyé sı Jay ts'ı tthé t'á
thélá sı nılyé ʔeyer bak'anı. T'at'u tthé k'anı sı yuwé
Ekati tsamba k'é k'ızı nılyé ʔaké t'at'u Ekati
tsamba k'é ghálaná sı halyé hat'é. ʔaké t'at'u halé
sı nezq ʔat'é dırı tthé t'anaréłthá hası 65 metres
kuk'é.

Nai niyaghé ts'ı tthé sı be ts'ı nı daghé ʔa já dé
nezqlé bet'á ʔasié ts'ıde ʔaké nezq begháládá
hılé dé. Ekati tsambá sı t'at'u yılá sı k'ızı ʔalné xá
t'á tthé chél nıdhır sı niye-u ʔeyer ts'ı thai bek'é
nıdhır xá 5 metres ʔanéłt'é hat'u de nezq ʔesané
hołajılé tth'ı héłten ʔané xá nalghı hołajılé.

T'á tthé sélʔı kué ts'ı tthé dhı

Tsambá tthé ts'ı tthé dhı sı tthé beká tthé luzé
hılchu sı ʔats'édi tthé nalt'és-u beka naidı slıné
t'ahat'ı ʔat'éhılé tthé luzé gha nats'édé dé nai
tsambá k'é dalá sı naidı slıné t'a tsambá k'é
ghálná tthé luz tthé sı nalt'és-u bek'atsıl-u t'á beká
tthé luzé hılchú de thai lat'é ʔat'ı.

Dırı thai sı Panda chu Koala niyonı ʔá yédıl xá
ʔeyer dé dırı naké lá k'é sı begha ʔenót'é ʔat'é
kudé dırı Jay ts'ę tthé selyé gha nats'é dé nılé sı
nqnt'é.

Dırı t'a tthé niyé ts'ı halyá sı selya t'aghé de niyé
nál yé snı harélyq t'a k'aldé nedhé sı yatı heltsı
ʔat'é hályé xa. T'atthé tsambá k'é hunıdher ku
hálné hasnı nelé nı 1996 harel yq ʔasié tsıdhı ch'á
bek'onetá gharé t'at'u tsambá k'é nqııt'á betthé
Ekati tsamba k'é sı ʔérıtt'ıs nıłá t'at'u nqııʔá hası.

Dené nırtı'ıs 11: Tthé chélé k'anı hołʔa Sıne 2014

Tu sélnályá

Tthé sélnályá kué sɪ dirɪ ʔalá tu t'at'ɪ tu sɪ senályá t'á tu kál nadé sɪ.

Dɔ t'at'u tu senályá hel gháladá, t'a tsambá tthé serɪdhen kué ts'ɪ . ʔalaghé tué t'at'ɪ ʔat'é t'a tu thélkə sɪ tu daré k'é ʔeyer ts'ɪ tu sɪ tu hélt'u t'á tu hılchu t'á tthé selɪ kué ts'ən het'él kut'á hat'e xa. Halyá dé ʔə tu k'ál ɪə k'odhi hailé Ekati tsambá K'é.

Tthe t'a sélyá sɪ

Tthé luzé tthé ka hályé dé Ekati tsambá k'é sɪ satsən t'áhát'ɪ tthé nalt'és-u t'á tsambá tthé sɪ thené ts'ən nɪł'ɪ ɪłts'ɪ t'á ʔeyılé tsambá k'é thelá sɪ hat'u ghaladá hılé nıadı slıné yékałɪ tsambá tthé hılchu xá. ʔeyı bet'a sɪ dirɪ thai ɪə choılé t'a Panda chu Koala nıyonıʔá yé yedıl sɪ.

Dirɪ tthé t'á bet'sɪ tthé luzé hıl chu sɪ thılé ts'ən thela hoʔə Thai senıt'ɪ- tth'ı dédó ʔané ts'én k'anı t'á nıdıl hoʔə. Dirɪ dákyá dé ʔə dirɪ bet'sɪ tu sɪ senályé-u tth'ı bet'sɪ Thai tthé sɪ ɪə choılé t'á bek'anı nı k'é nechılé snı. Flocculents hulyé sɪ bet'á ʔıghə hat'és tué sénit'ɪ ʔat'é.

Tłés dédlɪn chu nadı lat'é chu bet'at'ɪ ʔat'é dirɪ tthé luzé hılchu sɪ.dirɪ t'abet'at'ɪ sɪ senálné ʔaké nezq nadé ts'ən t'a nı hálné xaduwé dé ʔasıé ye nezq nılyé-u yu naghé ts'én t'a hat'ı ʔasıé nalyı sɪ ts'ən.

ʔasıé ch'élé

Tthé chéle chu nı ts'ı ʔasıé t'a bedɪ sɪ hıłɪ ʔat'é ʔılé t'á ʔasıé sɪ ber ʔaldél sɪ-u tth.ı nı ʔasıé ɪə bédɪ kɪn,satsən tth'ı tthé dze) begħə thené dirɪ nı ʔasıé bech'óne jer bedɪ.ʔasıé ʔadél kué theʔə ʔat'é Ekati tsamba k'é ku nezq snı t'á Dené sɪ Wek'eezhıı Land and Water Board. T'a ber bédɪ sɪ

satsən Cho ye bek'orék'ə-u nı ʔasıé bech'o nejeré lé sɪ nı ye hetsagh xá T'a nı helné ha duwé sɪ ʔaké nezq ɪbaré t'o plastic ɪlé yélyé tth'ı yuʔané nalyı t'á hat'ı ʔasıé ʔadél to bet'anat'ɪ sélnə sɪ ts'ən.

T'a nı tu lat'é sɪ dirɪ tłés doghé chu antifreeze ʔake nezq satsən ko Plastic ɪbaré yelye-u yunaghé nalyé ʔát'é.ku dirɪ tsə ts'ı tu begħə duth t'á dé nıyé hetsagh xa la ch'azı nedha.

Lá k'é Dené ts'edı hel tth'ı Lá Dené nadé xa kué

La nedhé hunıdher ʔasıé dagħə ʔə dé dirɪ Jay tthé ch'uth sɪ t'á lá Dené sɪ kué yızɪ nadé xá t'á sɪ Ekati tsambá k'é chu Mısyı t'á Dené nade kué sɪ yızɪ.

T'a nats'ekıś kué chu chéts'élyı kué sɪ yızɪ ts'ets'él tuı hoʔəılé harélyq La dené ʔats'édı.Ber hadé nok'é Dené nı dené ghılchu Hat'ı hıłı dé ʔə tth'ı sə kué theʔə t'a dené nadé kué yızɪ.

Dené nıłł'ıs 12: Ekati t'a Dené nadé kıdá yısdónıʔá Sıné 2014

Dominion Diamond s'í Dené sané ch'á lá k'é s'í ts'í
yatí halí gharé hoʔá tth'í la k'é s'í Dené naidí ch'él
chu t'ųntué s'í t'át'í hoʔáílé d'iri Jay La huníłdher dé.

Dominion Diamond la k'é ʔáké nezq hoʔá dené
k'áts'edé-u, Dené lalyí-u bedí ʔat'é hat'u haʔá xá.

Lá Dené s'í tth'í nálzé to jeth héda haʔáílé Jay lá
Nené k'e tth'í ʔéłk'íth zinet'í hoʔáílé t'a s'í

Dené ʔeyá já dé xa tth'í ʔeyí xa dené nadé t'ók'é
lasí Kath,dz'ídhé ghádálana ʔat'é ku Dené ʔeyá já
duwé dé Ts'erta'y thelá beyé wélkí xá ʔeyá kué
ts.ən bewuldéshé ʔeyá kué theʔá s'í ts'én.

Lá Dené

La huníłdher dé dené s'í nakeʔadhé sadz'í ghalana-
u tth'í naké dzráká ts'ən lá k'é nadher ʔeyer ts'í
nake dzará ts'ən t'ł'arédá hat'u la k'é nats'edé
hat'é.

Dené ts'í ʔané dené s'í tth'í nezq la k'é nadé xa
bets'édí Xá t'át'u bunedí s'í la hutun xa.

Dominion Diamond s'í dené la ts'ən yebá náłní t'á
lá ts'ən nadíł xá t'ók'ké lasí ts'í já ʔdza nené
k'eyaghé chu ʔekena nenets'í.

Dominion Diamond lá xa dené honéłtən hutó dené
lá xa náłtsí dé Dené sułíné tthé náłtsí xá naní dené
k'áłdáné la k'orél yá s'í ʔats'edí. Harél yq la s'í
ʔelnéłt'íte-u ʔéłk'íłz'í já dené nadé ba.

Dominion Diamond s'í ʔerit'ís kué dalá s'í hel
ghalaná harélyq ʔéłk'éch'á ʔerit'ís kué s'í ʔáts'edí
bet'á t'át'u la k'é hoʔá s'í chu Dené ʔerit'ís kué
nadé bet'adí xá

Dené sułíné ts'edí chu bek'aní s'í Dominion
Diamond s'í ʔaké yeghā h'úł'ath n'ídhən la dené
s'í.Dominion Diamond s'í la dené ts'e n'í s'í la k'e
nadé s'í la hutun ʔasié helí horél'í kodé.Harélyq
t'á Dené ts'edí t'ahélí horeł'í.honéłtən lá xa,bebá
honíłá dé yatí t'á bets'edí, lá dené nezq la k'e nadé
bet'édí la dené b'íní-u nadé xa.

DominionDiamond s'í harelyq dené ts'ékui chu
dāneyu ʔéłk'íłz'í d'iri Jay la huníłdher dé.

Dominion Diamond s'í dené yatí t'a yatí haduwé
híłé d'iri Jay la k'é bet'á dené ʔeyá ne h'áılé dé
sat'elé.Dominion Diamond s'í ʔáłq Dené sułíné
hayor'íłá nadé s'í t'át'u dené ch'aníé xél ghaladá xa.

Dené n'ir'it'ís 13: Lá Dené Ekati

Ku hél gháládá s'í

D'íri Jay tthé ch'uth s'í tu yaghé Lac du Sauvage tu k'é tu ʔaké badí hoʔá d'íri Jay la hunídhér dé.

Jay la hunídhér dé ʔake nezq tu badí ts'ídhí ch'á tth'í Benare ʔasié ts'ídhé ch'a chu sní. ʔasié ʔeyá ne chu tth'í Tu the ʔá s'í sané ch'á.

Hané hadé nats'én bebá sehulyá begháládá xa.

1. ʔél halé xá be t'á tu Lac du Sauvage ts'í tu hutún tsamba k'é ye tu beyét'í ch'á.
2. T'a t'u s'í tsambá k'é tu híłchu xá tu héłt'u t'á. D'íri tu s'í selyé-u tth'í net'í dq ʔaké tu ts'í ʔéríł'ís gharé tu gháládá sat'ehílé dé ʔá tu berédí t'á bedágharé Wek'eezh'í Land and Water Board.

ʔel halé tth'í Tu hadz'íł

Dené s'í ʔel théłts'í ʔat'é bet'a tu s'í ʔél yutún ʔél nasdes ts'íł

Horseshoe lalakath ʔél halé xá d'íri Jay tthé ch'uth naré. D'íri ʔel S'í bet'a tu tsambá k'é ye dodí xá tth'í sat'é hílé gháládá xá tth'í tsambá k'é s'í then theʔá né xa. D'íri ʔél hat'u halé s'í k'áłdáné halyá n'ílé nezq sní t'a gharé hódí s'í Meadowbank tsamba k'é , t'á ghá nats'édé s'í tsambá tthoghé ʔekéná nené k'é tth'í halyá ʔat'é.

Diavík t'at'u ʔél théłts'í k'íłz'í ʔalyé xá

Tu s'í naréł'í ʔalyé xá bebá h'úká halé xa t'a ts'íł s'í Christine Lake tué ts'íł Lac du Sauvage tué ts'én halyá de ʔá d'íri naké detsel hel'í s'í t'a ʔél hal'í n'í yelbān hálé. ʔeyer de d'íri tu s'í sané hálé d'íri

ghaladá dé h'ulí. Bet'a d'íri tu s'í t'a bet'a hat'íł lé s'í delk'ál hel tth'í t'á tsamba k'é gháládá s'í thené ts'é lané xá.

Dené n'íłł'ís 14: N'íyón'íłá

ʔel hal'íł t'ághé dé t'á s'í t'a Jay tthé ch'uth naré s'í tu haz'íł xa bet'a tu héłt'u t'á. tu s'í Lac du Sauvage tue ye dz'íł xa t'aʔá tthé tu k'al s'í tu nānet'íł xá hadz'íł de h'ulí sat'élé dé xá. teʔíłł'ághé ts'íł ʔasié s'í tth'í net'íł t'á tu ye heʔul s'í. Tu harelyq dek'aʔq já dé t'a ʔél hal'í yé tet'á ts'íł téłlaré, hat'és łá hat'é ʔeyer nōdhér dé d'íri tu s'í lynx chu Misery n'íyón'íłá s'í yed'íł xa kudé d'íri naké tsambá k'é s'í beghá ʔénohut'é t'ághé ʔeyer dé d'íri tu s'í bet'a Lac du Sauvage tué ts'íłdhí hálé.

T'at'u ʔeghaladá has'í

D'íri Msery n'íyón'íłá s'í beye tu thełtá xa bet'ahat'íł xa tu hel ghaladá dé d'íri Jay lá s'í. D'íri tu s'í Misery n'íyón'íłá ye thełtá s'í yunethé s'íłaghé xaiyé ts'én. ʔeyer ku dé tu s'í Misery ye thełtá s'í k'aljené dānéłā né xá ʔeyer ts'íł tādzil Lac du Sauvage tué yé t'a tu Misery k'edaghé ts'íł tu s'í. D'íri tu kādzil s'í daghré badí ʔat'é nezol'é dé xá bet'a Dené, Tech'āndíé ʔek'ech'á nadé tth'í łué sané ch'á tu hél gháládá bets'íł ʔert'íłs nedhé.

Ekati tsambá k'é gháladá gharé tth'í ʔeyilé tsambá K'é dalá gharé nı yaghé ts'ı tu beká tthé ts'ę natser deddhay lat'é. Nı yaghé tué sɪ kutá hat'é ʔat'é snı. Dırı tu ka já dé lué sɪ bebá hunilá hat'é t'a tu níká Thela sɪ. Dırı deddhay tué sɪ Misery nı yonıʔá sɪ ye díł xá ʔeyer thełká há snı tu ʔazı nedath tu daghé tsáné hoʔaılé. Dırı deddhay tué sɪ ketł'aghé thełká sɪ yaghé tu kané haʔaılé ʔá tu sɪ tu daghé ts'ı tu nai t'ądzıl xá sat'elé Misery ts'ı Lac du Sauvage tué yé

Dırı t'a tu kądzil sɪ ʔake nezq benonéta ʔat'é tu Helgháladá dé bet'ı ʔeritł'is gharé hodi t'á sɪ dırı Wek'eezhıı Land and Water Board dené delłth'ı sɪ Bebá sehulyá nılé bet'a tu dathelá sɪ chu lué sané ch'á Dırı tu nezolé de to deddhay tu ye natser xa badi t'ądzıl Ch'á.

Bedárękq

T'at'u tsambá ɖarękı hası bebá sehulyá nılé t'á sɪ Ekati Tsambá k'é. Tsambá k'é ɖarękq dé tth'ı t'at'u nı nanélyé haséhulya ts'ekai Wek'eezhıı Land and Water board bebá sat'elé henı.

senályé hadé Jay nıyonıʔá sɪ satsq cho chu t'a asié bets'o nejer sɪ tthé nánélyé. Harélyq satsq bet'a gháladá sɪ dırı ʔel sɪ Lac du Sauvage tue nanélyé xá. Nıyonıʔá sɪ yé betł'aghé ts'ęn sɪ tu beeyedıl xá Misery nıyonıʔá ts'ı ʔel bet'azı ts'ı tu beye natł'ı xa Lac du Sauvage tué ts'ı. Tu ʔelnéłt'é ʔajá dé t'á ʔel hı ʔq nılé chu Lac du Sauvage tué chu ʔeyer dé dırı ʔél nanel ye xa lué sɪ nannál'as ʔane xá ha't'elé dé yéyél;ás tu ʔelnı s ʔané xa.

Tu naréłı halyá sɪ tth'ı senadé xa ʔayer dé t'atthé des tsélé nıłı nı sɪ Lac du Sauvage tué ts'ęn

Misery nıyonıʔá sɪ ye tu ɖaneł'á ʔajá dé tu k'alé t'á ʔayer dé Lac du Sauvage ts'ın nıłı ʔané xá. Panda chu Koala tsambá k'é tthé háya t'á dé tu beyedıl xa.

T'á tthé chél nıdhır sɪ tabaghé Lac du Sauvage tué k'e nı chu lat'é ne hat'é. Tthé ʔaké nezq nıdhır xá naré t'á benaré nazus ch'á. Bedaghé sɪ dırı tthé chél necha lat'é sɪ nılyé bet'a dırı tthé helłten ʔané xá nı yaghé ts'ęn chu. Dırı tthé nılyá sɪ bet'a ʔasié tsıdhı ch'á hál'ı tth'ı techadı sáné haʔaılé.

T'a kué-u telu. t'a k'e ʔasié thela sɪ-u chu ʔél sɪ nanélyé xá tth'ı senáné xá. T'a ladı tun t'ulé chu beré chęné tth'ı nanélyé xá. taba gá sɪ tth'ı sehulyé xa dırı ʔasié ɖanıyé xá théné t'a kunaré ɖanıyé sɪ t'anchay ʔelk'éch'á.

Ekati tsamaba k'é naré nı t'a bet'oré ʔaılé sɪ nı senályé xá t'ohadı sɪ Jay lá gháladá dé hulı t'á sɪ LLCDF t'a t'anchay chu tł'ogh ɖanıyé t'á hatł'es tué nıdal nılé yé. ʔałq t'at'u benonetá sɪ ʔałq hat'u gháladá xá t'at'u nı nané yé xá nezq hası ts'ęn.

Harélyq ʔasié badi hat'é ʔaké nezq nı chu ʔasié naneyé k'onetá sɪ ɖágharé t'at'u ʔeritł'is nedhé begharé ʔégháladá sɪ k'ızı hoʔaıNı

Dené nırtł'is 15: ʔetłthen huká xá hurédzá Sine 2014

T'ÁT'U LÁ NQNT'Á S'Í NAI YATI ǵEDQ NALYÉ GONI

DominionDiamond s'í harel yq t'át'u sughá n'ídhén
Ekati tsambá k'é s'í sqgháłthá ts'ę hoǵá xá d'iri Jay
Thé ch'uth bet'á. Harelyq ts'ęn ǵaké bek'onet'á
gharé T'ą behel s'í satsán k'élní dené, bet'a tsambá
halé-u ǵasíé ts'ídhí ch'a-u ǵake nezq net'í t'á t'u
tsambá k'é nq'tá xa.

Harélyq ǵelk'ech'á ts'ęn t'át'u tsmabá k'e ghaladá
hasí k'onetá d'iri Jay Lá hun'ídhíé xá t'axá lá hálélé
to dehúłí. Niyaghé ts'í tthé ghánats'édé tó tu nareł
ǵálné, tu yaghé ǵálné hel, n'í daghé ts'í tthé hályé
łaghé ǵel halé hel, hat'élé dé t'át'u sughá hun'ídhén
s'í gharé to. (t'a s'í tu yaghé ts'ęn tthé ghá nat'édé)
D'iri ghá dagharé Dené hel hadí ǵat'é d'iri ǵerit'ís
t'á Benedhé n'í s'í yé DAR Report hulyé.

T'atthé t'u hun'ídhér ku Dominion Diamond s'í Lá
nechá hadé d'iri ná ts'ęn tthé lus ch'uth k'é h'ųł
Cardinal hulyé Lac du Savage tué yé.

D'iri lak'é nechá ǵánjdé Lac du Sauvage s'í
hur'íchá ts'í hadhí haní Hat'é ǵa Dominion
Diamond hayórlá Dené hel nałtí nat'í la ghá tth'í lá
nechá dé dené t'ánjdhen gharé yurełker ts'í
yener'íní s'í Lac du Sauvage s'í k'é nechá ts'én
ts'ųdhí hat'é. ǵeyí t'a d'iri Dominion Diamond s'í Lá
k'é nechíłé xa senáyłá d'iri Jay tthé lus ch'uth k'é
h'ųł yéghálaná xa.

La t'át'u sen'í t'á hasí beséníyáıtu t'át'u ǵél halé —u
tth'í t'át'u ǵedq nalyé dé xá tth'í net'í ǵat'é.

T'ą Dené harelyq ǵasíé gháladá dé ǵasíé k'nełta s'í
behel n'íłé d'iri lá halé s'í ghá tulu, tthé ch'él t'a n'ilyé
hel gháladá, tth'í t'a ts'í ǵasíé bet'á het'el hasí
beghá dené hel hodí.

Dené n'ir'it'ís 16: Ekati tsambá K'é Síné 2014

T'A BET'Á ʔSIÉ TSİDHI Sİ

Dırı Jay La hunidher de t'a k'eldané ʔasié bet'at'ı thela s'í t'at'thé ts'ı t'ası s'í kué.tulu k'ét'á ts'én.Lá k'é nı t'ánııyá k'é ghaladá s'í nechılé ʔálne xá.T'aʔa hadı s'í dırı nı daghé ts'ı tthé halyé yé tu yé Lac du Sauvage tué yé.Dırı Jay lá s'í bet'á nı tsıdhi cho hailé begħa then nai lá k'e gháládá chu łet'é léʔá.

Nai tu s'í Lac du Sauvage ye ts'ı hadzıl xa tthé luzé tthé halyé helhulı. Dırı Jay La bet'a t'at'u hunılá gonı s'í tu t'at'é nı s'í ʔedq nétó tth'ı lué t'a te nadé s'ı(teyaghé t'áʔasié daná chu ʔasié dánıye) bet'oré ʔanedhé ʔat'é.ʔeyı s'í behonié hqı ʔat'é t'a ʔasié hunıłthi hası dené hel halnı-u tth'ı ʔerıt'ıs yegħa det'ıs t'at'u nunúʔa hası.

ʔetthen s'í t'a Dené hayorılá nadé s'í bebá bet'aréʔá duwé ʔeyı harelyq t'a ʔasié hulı s'ı nı k'é.Dırı Jay La t'a ʔetthen t'at'u bebá hunılá ghonı t'a Dené ʔasié gháládá xá hunıłthi bets'ı honié lá ghá t'at'u yegħalaná hası ʔerıt'ıs thela ʔat'é.

Dırı Lá bet'á Dené bebá hunılá dé,dené ch'anié chu tth'ı tsambá Halé łá dé bet'ı honié s'ı ʔerıt'ıs ye thela t'a hunıłthi hası ts'ı Honié ʔaké bet'reʔá t'at'u nqnt'á hası xá bets'ı ʔerıt'ıs thlá.

Ku t'anéł't'é s'ı

Tu łá nıı

T'a tu yaghé des chá s'ı tu natłá het'el xá tu hadıl dé dırı bet'á tu het'u s'ı t'at'ı.ʔel yé ts'ı tu hadzıl ʔat'é t'a Jay tthé ch'uth heʔá s'ı ts'ı Lac du Sauvage tué dzıl xadı.

T'a ʔél halı nı tu theʔa s'ı benızı tu ʔeyı ʔaké Tu natłá het'el xá badı hel tth'ı t'a tu tıı s'ı yuyaghé ts'én.T'o hadı Sine chu Xayı t'as 2019 dé begħaladaë hat'é.

Tu yaghé dés tsél dııı s'ı natserılé sıʔá t'a ʔasié daná s'ı beʔa nadé sané hoʔııı tth'ı lué begës nıı s'ı chu ʔalı.

Nok'é des tsélazé nıı tu łá nat'ı-u nok'é łııı s'ı tu hadzıl dé ʔaké ʔeyı xá badı lué s'ı des tsélé k'e nade s'ı tu natser kıııı dé lué behel ʔané gonı tth'ı nok'é tu łııı já de łı nııııas já.

Tu hadzıl ʔajá dé Lac de Gras tué s'ı sane cho hailé ku dırı Lac de Gras tué s'ı nechá hel nedhá tu theʔa hel tth'ı t'a Lac du Sauvage tue s'ı yaghé ts'én theʔa Lac de Gras ts'ı hadé.T'aneł't'é tu Lac du Sauvage yé dzıl s'ı ʔaké badı Coppermine des tu łııı ne ch'a tth'ı nı naʔas Lac du Sauvage dés tsélazé yaghé ts'én ʔalı.Ku ʔake badı s'ı t'a yaghé ts'én des tsél tue thela s'ı ʔedq ʔanecho hailé.

Dené nııııı 17: Hıká t'a tu ʔelkay s'ı Lac du Sauvage tué nıııı Lac de Gras tue ts'én. Sıné 2014

Nıłı Tu ııılé

T'ánełt'é tu nıłı nelé sı Lac du Sauvage ts'én ghaladá chu La ɖəɖəqə de huli dırı nıłı sané hoɖıılé lá hunıdhi betthé T'at'u nıłı sı ɖəɖə t'at'é sı hat'é xa.

T'a tu yaghé ts'én thela sı Lac du Sauvage tué ts'ı sı tu nıłı natserılé ɖané xa ghaladá dé tth'ı la ɖəɖəqı dé snı ɖasıé ɖedq ɖané huli hııt'eth cho hailé yazé hıııı. Dırı tu thela sı lué nade sı bałt'é cho hailé.

T'ánełt'é tu hadzil sı Lac du Sauvage ts'ı Jay nıyonıɖá yedzil sı

Chu t'a nıdézı ɖel halı nı sı ɖaké badı bet'a ɖasıé ts'ıdhi ch'a chu tth'ı t'a lué tu ye nade sı.

Tu T'at'e Sı

Lac du Sauvage ts'ı tu sat'é hailé snı dırı Jay la k'e ghaladá de huli Łué, tech'andıé t'a kunaré nadé sı, Dené sı tu nezq.

Dırı la hunıedher dé bet'a ts'er chu ıer ɖeyı sı that'ın yatı t'a (air missions) yulshé nıłts'ı ka ts'er .Kuę-u la nedhé hunıder de, t'és beschén chogh het'el de beler, tulu ts'ı ts'er bek'é beschén hekoth dé chu satsan het'el dé beler, tthé serıdhen kuę ts'ı ıer. Dırı hareyq ɖasıé ıer sı nıłts'ı ye tth'ı nı to tu ye kat'ı hat'é tth'ı naké sı nı k'é yath nalghı dé bat'ea nai sı tu yelbı ɖat'é nok'é tth'ı des tsélé ye nat'ı bet'a tu thela sı ye ɖané xa. T'a la k'é nare hıııı sı nıłts'ı ka ɖasıé ɖat'ı snı. Dominion Diamond sı Ts'er k'onıłtá gharé dırı Jay la hunıdhi sı ghə t'a hııɖə sı dırı tu dathela Sı-u des tsélé ɖazé ɖalıı-u sı tth'ı t'a ɖasıé tu yaghé nadé sı bebá ɖesat'é Hailé dırı ts'er tu ye sı ıə kat'ıılé ɖá.

T'a tu hadzil sı ɖel ts'ı Lac du Sauvage tué t'a Jay tthé huɖa sı tu sı k'et'á nanet'ı xá Ekadı tsamba k'é yalı xá. T'u ɖel ye ts'ı tthé tu hadzil sı Lac du Sauvage ye ts'én. Tu hadzil sı ııılé já dé bet'aghé sı hat'és tué ɖane xa tth'ı beka te yaghé ts'ı ɖasıé ıə hél. Hat'és tué ghə nqđher dé ıeyı tu sı t'a tthé Nı daghé ts'ı halyá begħə nqnt'é sı te dzıl xa Lynx nıyonıɖa ye chu Misery Nıyonıɖa ye. Tu hat'u thełtə de sugħıł thá tu ye ɖasıé sı dodı ɖane xa hel tth'ı delk'al nadé. Wek'eezhıı Land Water Board sı tut slı ɖerıł'ıs hetsı hoɖə ɖeyı ɖerıł'ıs ye t'o tu hadzil dırı t'a tsambá k'é ta begħə ɖenahut'é sı ye tu kadzil ja sı Lac du Sauvage ts'ı.

Dené nııłt'ıs 18: Tu net'ı Lac du Sauvage begá Sıne 2014

Tthe ghənat's'edé já yunedhé ts'én hadher dé dırı Jay nıyonıɖá sı ye tu ɖane xá t'a ts'ı sı tthé gás ts'ı tu hubı tth'ı nıyaghé ts'ı tu chu. Nı yaghé nıdhá sı ts'ı tu sı beka deddhay natser snı. (tu beka deddhay natser) tu thela-u nı tu sı chu hadé. Dırı tu sı Jay tsamba k'é ts'ı sı Misery nıyonıɖa Dzıl xá ɖeyer ts'ı ɖeyı tu behel ghaladá. Tu hadzil de yunedhé sqłaghé xayıé kuk'é Misery ye sı tu ɖənełɖə ne xá t'a tu deyedzil sı ɖeyer ts'ı dırı tu sı kədzıl hailé dq hadé. Misery ye tu kalıen ɖənełɖə já dé tu sı Misery ts'ı Lac du Sauvage ye dzıl xa bet'a dırı nı yonıɖá sı sane ch'a

Dáʔaz'í tu łá né tthé lá darek'í betthé. Hrélyq d'iri ta' tu Lac du sauvage yé dzál s'í tu nanet'í ʔat'é sat'ehíle de tth'í ʔala tié yé kádzil hadé Lac du Saugae tué ye. Tu Lac du Sauvage ye nadł hadé ʔaké tu nezq de xa badí hel tth'í ʔake tu s'í nezq t'í ʔelkatł'í hoʔá kádzil tthé. Tu ts'í ʔeritł'is nedhé detł'is hoʔá t'a s'í Wek'eezh'ii Land and Water Board ʔake tu nezq hoʔá xá badí ʔalk'é nanet'í. t'at'u ku nanet'í s'í nezq de t'at'u tu nezq de bek'ore ʔá s'í hadí. Misery niyon'á chu Lac du Sauvage ye dzil betthé.

Tsamba k'e darek'í nódher dé d'iri tu s'í Misery niyon'á s'í ts'í tu Jay niyon'á yé tanis ku. Ts'én. Lac du Sauvage ts'í tu k'al ʔel bet'nis chu t'a n'í yon'á ye tub eyé dzil xá d'anełá né tsa'én. Halyá dé d'iri t'a beká dadhay s'í yaghé tet'aghé ts'è negës xa D'iri nake niyon'á s'í ye hadí tarłłthá ʔat'é. T'a tu k'alé s'í k'édaghé thełtá xá tth'í t'a tu beka daddhay s'í k'etł'aghé teltá xa d'iri tu s'í ʔelnis ʔane hoʔajłé. Tu tadzil dé tth'í tu ʔalk'é nanet'í ʔat'é tu t'at'é lasí xá Misery chu Jay niyon'á-u ʔel halı benis tu hadzil gharé sni. Tu łenélł'é ʔajá dé. ʔel ye chu Lac du Sauvage tué tth'í tu nezq de d'iri ʔel s'í nanélyé xá ʔeyer dé d'iri Lac du Sauvage tué s'í łan nályé xa nai ʔel s'í ʔat' n'í.

Dené n'irłł'is 19: Hałlyq ʔasié k'oneta gha Sine 2014

Dené n'irłł'is 20: Tu Lac du Sauvage ts'én n'ihilé Sine 2014

Computer t'a d'iri Jay la t'a tu t'at'é hasí t'ok'é s'í Lac du Sauvage chu Lac du Gras tué bet'á ts'ídhí ghoní ʔá. La k'e ya- ghé gháladá dé n'í daghé ts'í tthé ghá nats'édé Jay ts'í tthé n'í Daghaé nilyé, tu hadzil-u Misry ts'í Lac du Sauvage ts'én tth'í tthé beká tthé lus halyá s'í Panda chu Koala niyon'á ye nadil tth'í tu ʔel benis n'izil hadí nilé n'í t'aboréłı hasí detł'is ʔat'é la halé xa ts'í ʔeritł'is yé. ʔaké tu t'at'é hasí natthé net'í ʔate La hunıdhí tth'í la hunıdher dé chu d'iri t'ok'é tu thełá la naré. Tth'í tu ye t'a hıłı ʔıłł'é s'í-u xa net'í ʔasié benı yet'á neyé-u satsan ts'í tu yé. La t'a ʔasié ʔedq nedé xa natthé net'í bek'o- néłta. D'iri t'a lá ke nare t'a tu thełká s'í t'a tu kadzil hel ʔaké badı, nai tu s'í nuyaghé ts'í t'a niyon'á s'í ʔeyı tu s'í beka deddhay natser ʔat'é, tu thela s'í ye chu hadé. T'at'u tu k'oneta gharé t'a hıłı s'í Lac du Sauvage chu Lac de Gras tue ye d'iri Lá bet'at'é. ʔeyı s'í bet'á hunıla hat'é t'a sié teyaghé daná-u ʔıyés, naghayé, Sas, ʔetthən tth'í Dené bebá hunıłá n'í t'arat'ı s'í. ʔeyı gharé ʔasié ʔedq ʔené xá Lá bet'a Lac du Sauvage hunıdher dé. Tu t'a sat'é hailé d'iri la ʔenohut'é tł'a dé lué ba, tech'andıé kunaré nené ts'í chu Dené. D'iri Jay la k'é nohıłł'é tł'aghé dé tu s'í k'ajən t'at'é lénı s'í hanadé xa.

Diri Jay la hunidhi betthé sɪ lanadé xa. Ją t'á ʔasié k'onełta dené Nedhé beyatı thela bek'onetá gharé hadı.

- Tthé tsı sɪ natser deddhay lat'é Lac du Sauvage ye nı daghé tsı tthé halyé dé tsambá k'é daręką t'aghé dek'aʔ ʔane ʔeyı sɪ diri lué bebá sat'é hailé tthı t'a ʔasié teyaghé nadé sɪ ʔeyı tu k'é.
- Diri bet'a ʔasié te ye be nı sɪ Lac du Sauvage ye łą né hél gháladá já dé ʔeyer tsı dek'aʔ ne ghá La daręką dé. Tu ye sɪ nitrogen sɪ yazı natser xá t'ah tthé lat'ehılé hat'ehulı diri t'a ʔasié yaghé nadé sɪ bat'éhailé. ku diri phosphorus sɪ tuye ʔeląłt'é nadé xá diri La Jay hulyé hunidhi betthé.
- Satsą tsı sɪ, chromium, iron, nickel zinc, copper, lead ʔeyı sɪ tu ye hıłı kutá hat'é ʔat'é nok'é tthı nıh tué beye hıłı. Tu tsı ʔerıł'is begharé ghaladá sɪ beyé hulta thela bets'onejer hadé t'a ʔasié teyaghé nade begħą nanıts'ıdė. Lá nęhıłt'é dé diri satsą tsı sɪ natser dé xa. Diri ıa belą dé tu yé satsą tsı sɪ natser hailé Lac du Sauvage tué yé.
- Lac du Gras sɪ yuyaghé ts'ęn thą Lac du Sauvage tsı tu ye sɪ diri tthé tsı, phosphorus chu nitrogen hulyé sɪ ıa cho hailé Lac du Sauvage tué yé. ʔeyı bet'a t'a ʔasié nadé sɪ sané hailé tthı súná.

Siné dé tu sɪ bebá hunıłá hailé hatı'es chu Lac du Sauvage chu Lac de Gras diri lá ıa ghaladá choılé.

Teyaghé ʔasié nadé sɪ suwéná

Tu nezolıé já dé diri harélyq ʔasié t'a teyaghé nadé sɪ chu t'á ʔasié neyé chu lué begħą thené tu ye gu danechıłı darıl sɪ ʔats'edi. ʔake benánadé hořą diri t'aıłthá lası sɪ ts'ęn ut s'ıdhi ch'á. ʔasié teyaghé nadé sɪ suwéná xá.

t'anchay chu tech'andıé-u bebá hunıłá xa diri tu ye satsân tsı Natser duwé dé. benás hadé ʔasié t'abét'a tu ts'ıdhi ıı sɪ hıłılé satsą tsı tthı ʔerıł'is gharé hadı. bek'onetá gharé tu ʔesat'é hailé ʔeyı badı sɪ bet'a diri lá k'é t'anıłthá gháladá de hıłı tu ye ʔasié nadé sɪ Lac du Sauvage ,Lac de Gras ye sat'é hailé.

Dené nıřłt'is 21: Tu Lac du Sauvage ts'ęn nıdhiłé Sine 2014

Lué chu keyaghé ʔasié nadé sɪ

Lac du Sauvage chu Lac de Gras tué sɪ ıu tué neq ʔat'é snı t'atı lué ıu ʔané, ıeh, ıuh ts'ogh, lué ʔazı, ıuh ts'elʔazé, tth'ıkelé, ts'aıłı ıúldai, ʔeyı benás sıtaghé lué ʔe'k'ech'á hıłı. ʔaké nezq tu bek'anı xá diri Jay lá gháladá dehulı diri lué t'ąnełt'ı sɪ badı hořą diri tu ye nadé xá. Ch'ık'ebal lat'é Jay naré ʔel halı sɪ diri nai ʔasié lá k'é tsı katııı ch'á ıue bebá nezolıé tu chu. Lac du Sauvage ye ʔel halı Betye tsı tu hadzıl sɪ 4square kilometres heııyą snı. Lué ıla tu ye nadé sɪ kunaré dodı ʔane xa Lac du Sauvage tué yé t'á Jay tthe ch'uth teyaghé nı ʔá sɪ ʔats'edi, ʔeyer t'a nıdaghé tsı tthé halyé xá. T'a tu hadzél sɪ ʔel nızi ʔeyer lué sɪ ghą nats'edé hořılé t'a tthé halyá já dé Dominion Diamond sɪ t'á lué ch tu chu tsı k'aldé ıa diri nuwé tsı tthı ıa naré Hoyorılá Dené Sułıne nadé sɪ tthı behél nadher lué diri Jay Lá k'é t'á bebá hunıłá hutó.

Dené nırtł'is 22: Łué t'a begēs nılé s'í Lac du Sauvage Siné
2014

Dés tsélé ʔazé(Christine Creek)huyé Lac du Sauvage ts'é lı nısı ʔéyerılé ts'élı ʔalné xa t'á hálı s'í dırı Jay la nıdaghe begħa nats'dé s'í tu sané ch'á t'á ʔel halı benı tu s'í. Dés tsélé łué bebá halé xa yeyé dzıréłás xá ts'ıqt'ı ʔats'édı.Tsambá K'e darękq dé dés tsélé ʔázé t'atthé t'at'é nılé nısı hanályé xa.

Tu t'a ʔel halı s'í beyé tu hadzıl betthé s'í łué tehalyé xá.T'a łué tehalyé s'í horıchá choilé Lac du sauvage Tu s'í nechá ʔat'é t'anıııya s'í 86 square kilometres) Lac de Gras t'anıııya s'í (570 square kilometres) Tu nechá ʔat'é hat'e ʔá dırı łué s'í nai hılchu dé huli łué bebá hunılá hailé Łué dırı nake tu thelá yé s'í lı ʔat'é.Dominion Diamond s'í Łué ts'ı k'aldé chu hayorııá dené nadé hel ghálaná xá dırı łué tehalyé nqđher dé t'at'u łué tehalyé xá sısehulyé.

T'á tu hadzıl s'í t'á ʔel yaghé ts'ı s'í k'etł'á ts'ęn nanet'ı hat'é dırı Łué chu t'a ʔasıé teyaghé nadé s'í bebá hunııá ch'á.Tu hadzıl de t'arıl- tsér tu hetł'él s'í badı łué yuyaghé dés tséléʔazé k'é tsıdhı ch'á badı detthı Lac du Sauvage chu Lac de Gras tué ye.

Tu ʔedq lajá dé dırı Jay la gháládá dé łué s'í bebá sat'é hailé ʔalq t'at'u suwéná s'í hat'é xa t'á łué Lac du Sauvage chu Lac de Gras Tué ye tth'ı t'ánełt'é lı nadé dek'aʔq ʔané hoʔaııé t'ánełt'é s'í lı ʔat'é dırı nake tu ye.T'a bet'a ʔasıé dınyé lıle tu ye já dé łué s'í bát'ehılé hat'e huli benı t'a lı ne xá(plankton chu benthic invertebrates).

T'á ʔel benısdés ts'ı tu hádzal s'í beyé tu nadzıl de Lac du - Sauvage ts'ı ʔake tu t'arıltsér hetł'el s'í badı dırı tsélʔazé nııı s'í des tu daghe ʔanech'á chu t'a yaghé detthı t'a łué s'í begēs nılé Lac du Sauvage hat'ehılé dé Lac de Gras ʔeyer dé łué detthı s'í łué ʔékanalıłás halu.

Nai ʔel nanel ya de łué s'í t'ok'é lası dzırédıl halu ʔeyı tué yé.

Hazu ts'ı ʔetthęn

T'atthé t'at'é nılé s'í

Dené yunızıı thá ts'ı ʔetthęn karalzé nılé t'anıııthá ıá Dené chu ʔetthęn ʔala nık'é nadé nııı ts'ı sııı.ʔetthęn s'í ʔasıé nédhé xá hulká bet'oréʔá ıá Dené nade s'í ʔedzá nené k'eyaghé Dené Sulıné chu.

ʔetthęn s'í Dené lı bedane helı ʔat'é ıá ʔedz nené k'e yaghé nadé ʔetthęn Dené yet'oréı;á t'a k'etł'á ts'ęn dené ʔetthęn xa narál- zé xaré hube nené k'é t'a Jay la k'é ts'ęn nıdhııé.

Dırı La Jay s'í hunıđher dé Dené ʔetthęn bebá hunııá hadé xá hıııt'éth yegħa nanıde duwé la s'í bét'á.Dené t'aʔá nanıde s'ı yu tthę ts'ı ʔetthęn s'ı ıá ʔedaz nené k' s'ı ʔetthęn dek'aʔq ʔajá sıłaghé ts'ı lıııı xarıyé ku ts'ı s'ı.

ʔetthēn s'í dzírél't'í ʔat'é ʔaḡanhiḡl'í nade ʔat'é h'ílé. Xaiy kanelt'u Bathust ʔetthēn s'í t'a xaiyé naǰdé s'í dechēn yaghé ʔeyer ts'í yu- Tthē ts'ēn nalt'í beyás nilé xá ku cho k'abá ʔekenà nené gá. Xaiyé- t'as nūdhēr dé ʔetthēn s'í t'a nádé s'í xaiyé xá koz'í nalt'í. T'a ʔetthēn nolt'í nelé s'í ʔedq ʔajá hat'é huli d'iri ʔetthēn Bathusrt ʔetthēn s'í Ekati tsamba k'é ku t'a nolt'í.

ʔetthēn s'í n'ídhá ts'ēn nolt'í t'a beyás nilé s'í ts'ēn s'í chu tth'í. Dechēn yaghé ts'ēn nalt'í s'í xaiyé dé ʔey'í s'í Dené nade ḡá gá hut'á ʔat'é t'ats'édi s'í hayorilá, Jeth kué, tsamba k'é, tth'í, tthé kon'ídhēn dechēn yaghé nadé s'í.

Government s'í ʔetthēn k'enéltá s'í gharé d'iri ʔetthēn s'í t'at'u nolt'í nelé s'í ʔeyerilé ts'ēn ʔajá. Bek'onetá gharé ʔetthēn s'í tsamba k'é ts'át'ílé yech'az'í nedhá nadé ʔajá hat'u bénerédi.

N'í k'é ghaladá dé ʔetthēn bebá hunilá gon'í t'a ʔetthēn ben'í huli s'í t'a ts'í chéy'í s'í n'í k'é hatelé dé tth'í nok'é thélkés ʔat'é t'o ʔetthēn yu tthé nalt'í deēdi. Nok'é ʔetthēn s'í la ch'az'í nadé ʔetthēn s'í ʔs'í d'itth'agh dé neljer ʔat'é t'a dené nadé s'í naré ʔey'í s'í bet'a ʔetthēn nezq chéy'ílé. ʔetthēn nezq chéy'ílé dé tth'í neljer dé betth'í natser hailé Lac k'é ts'í théł;as dé.

ʔetthēn chu Jay Lá

ʔetthēn bad'í hel ghaladá s'í d'iri Jay la hunidhi s'í naré. T'at'u Ekati tsamba k'é tth'í ʔey'ílé tsamba k'é dalá yuʔané ts'ēn k'ekagheʔadhel xaiyé ku ts'í Ekati tsamba k'é hōʔá s'í ts'í. Ekati tsamba k'é s'í ʔetthēn hal'í xaiyé kanélt'u hayorilá ts'í Dené s'í tsamba k'é nail'í dené ts'ēn'í t'at'u d'iri ʔetthēn bad'í hel gháladá s'í ʔeya ne ch'á t'o k'é Ekati tsamba k'é nolt'í dé.

Dené n'írt'í s'í 23:

ʔetthēn het'í Ekati Tsambá k'é tsēnidhilé Síné 2014

Tañiḷḷa nī k'é gháládá hasi dīrī Jay lá hunidher dé t'á naí ʔasié hegá hasi kué chu tulu tth'ī ʔeyilé ʔasié ch 12 square kilometres haḷḷa nī k'é .ʔetthēn sī dīrī nī t'at'ī hailé. Dīrī nī sī ʔetthēn begḥa hulé ʔájá huli begḥa thené nī nechá ʔat'é ʔetthēn yet'at'ī xá. Nī k'é gháládá sī bet'á hunílá dīrī la goth nótá sī tth'ī begḥa thené ʔeyerilé ts'ēn la k'é dalá sī chu jā ts'ī yúnedhé haʔá sī la hunidhī sī hanōnī choilé harelyḡ xaiyé lá k'é ghaladá sī. ʔeyī sī that'in t'a one percent henī Lá chu nī

k'é ghaladá sɪ bet'a tech'andɪe nɪ ta'tɪ sɪ begɦa
 hulɛ sɪ nɪ nezɔ hel tɦ'ɪ nɪ necha ha hulká.Hareyɔ
 xayɛ gharɛ dɪrɪ Bathurst ɔetɦen sɪ nɪ t'atɪ sɪ
 nake ts'ɟ tagɦɛʔadhel percent ku k'é snɪ

Tibbitt ts'í Cotwoyto xayé tulu sí Bewuldesché
ts'í Ekati tsambá K'é ts'érá sí ɣeyi tulu naké sá
hqlí bet'át'í ɣat'é xayé kanelt'ú. T'o zá k'é sí
Sanedu Zá chu Nlts'í chogh Za k'é. Dırı xayé
tulu Sí thá ts'í béta'hat'í ɣat'é ɣasié ɣa sajá hqlílé
tth'í bet'a ɣasié Ts'ıdher hqlílé. ɣáık'é nok'é Łıttthēl
Za ts'ən tulu t'at'í. Dırı tulu sí Jay la hunıdher
bat'át'í xá bets'ı hanié ɣerıtt'ıs thélá ɣat'é. Kué
hegha ghá nqđher dé zą tulu k'é beschēné lą
nqt'ı xá tsambá k'é t'átthē hınıdhı sí kut'a hat'é
hınt'é nadés dé tulu bet'at'ı choilé tatthē k'ızı
lat'é hailé.

Diri Jay la bet'a ʔetth̥en sɨ bebá huníla hɨalé
boretʃ sɨ ʔaɬnɨ ʔaɬ ʔs'udai sɨ beyaēs nilé xa dué
hɨlé ʔetth̥enʔazé sɨ suwená. Jay la sɨ bet'a dirɨ
ʔetth̥en sɨ bebá hunɨlaɬlé-u ʔetth̥en dek'aʔʔ ʔane
hɨalé t'a nai ʔasié ʔedʔ já de huli t'a sɨ
tu.nedzɨn, t'anchay dirɨ la bet'a ʔetth̥en sɨ bat'é
hɨalé ʔaɬ suwená xá Dené t'a ʔetth̥en t'a dáná
sɨ.

Dominion Diamond yek'orélyá beschen cho la
tulu k'é hat'i hazailé tulú t'a Misery tulú chu Jay

tulu si that'èth k'é tulu hezá ʔetthen bedarelyá kunré ʔát'í ch'á ʔetthen t'at'í si.Diri beghá hala Goevernment kunaré ts'í hayorílá Dené nadé hel diri t'á tulu begá ladi tun t'ulé ts'í dechén narzá si ghá ya'í.Dominion Diamond si ʔaké ʔetthen si sat'éhilu t'á lá k'é tsambá k'é ghá húhás xá yá'ni hat'é tatthé yunizí k'ékaghá ʔadhel xaiyé ts'í ku naré ʔetthen nolt'í si ʔa'ó hat'é xa.Dominion Diamond si ʔetthen k'oneltá si begharé diri ʔetthen si ʔaké nezó badi xa t'a tsamba k'é naré nadé sát'éhilú hudél .

T'at'u ʔadɨ sɨ Dominion Diamond sɨ tulu hɛltɨsɨ xá Jay tulu hulyé tulu haɛé dé ʔetthɛn hult'ɨ ha bebá selyé t'a tulu haɛé hel nadés dé tulu halɨ t'aghé de hailé Misery ts'ɛn tulu halɨ k'izɨ hailé tulu halɨ l'agghé ʔetthɛn hut'ɨ xa tulu senályá nɨlé. Dominion Diamond sɨ t'a tthé dekɨ sɨ ʔeyer ʔasɨk'é yek'elnɨ xa t'ahasɨ naɨ tulu sɨ bedarelyé ʔetthɛn hut'ɨ xá ʔeyer dé dɨɨ t'a tthé selɨ kué hɨʔa hailé.

Ekati tsambá k'é chu t'á ʔasié tsɨdɨɨ ch'á he
ghaláná tth'ı tech'andíe haɩnı Dené hel ʔetthɛn
haɩnı Misery tulu k'é nadé dé.ʔasi tsɨdɨɨ ch'á ts'ɨ
Dené sı hayorɨlá Dené Ekati tsamba k'é naɩɩı
siné kanelt'u dené ts'ehénı xa.ʔeyer ts'ɨ 2012
xayyé hunidher ku dırı bet'a dené nırɨtt'ıs naltsı
t'át'ı já.Dominion Diamond ts'ı beschɛn chogh
k'éɩnı Sı chu ʔeyılé la Dené t'á tech'andíe ts'ı
k'aldé tsáɩtı beye yatı t'á ʔeyyɨɛn het'ı dé telu
k'e.tulu begá to ʔeyer ɩá dené tech'andíe hel
gháláná sı yenét'ı xá naghá ʔetthɛn ʔeyane ch'á
yaɩnı.Nok'é tulu bedarekɨ de hané xa. Het'éhuli
hat'ı choilé. Dominion Diamond sı Goevernment
ʔetthɛn bek'oth k'é ʔasié nılá t'ahét'ı ʔat'é ʔeyı
be gharé ʔetthɛn natthé nɨdhılé ja de Ekati
tsambá k'é ts'ɛn bek'oré ja T'át'u ʔetthɛn badi
sane ch'á sı hel ghaladá sı ʔaɩɩ hat'u ghaladá xa
dıɩı jay la hunidher dé huli.

Dominion Diamond s'í ʔake nezq t'át'u Dené ch'anié hel gháládá s'í k'onéłtá ʔat'é t'a nai behél hadí s'í Dominion Diamond s'í yek'orél yá dirí nok'é ʔetthén s'í Misery tulu keth héłàs nat'í. Nok'é tth'í yaghé detthi s'í nałás nat'í Lac du Sauvage chu Lac de Gras Tu t'a ʔekaj'í s'í ja nirił'is k'é boreł'í Map 12.4-3 ja yutthé ts'í ʔetthén behel gháládá has'í t'á Dené nún'í; ja has'í ts'í honie ʔerit'is.

ʔetthén yutthé nat'í nqđher dé dirí la s'í bet'a ʔetthén bebá huníłá has'í cho hailé Bathurst ʔetthén chu ʔeyilé ʔetthén s'í ch ʔats'édí. ʔetthén yutthé nalt'í s'í ʔaké badí nílé n'í s'í gharé ʔetthén t'at'í s'í bek'reja ʔajá s'íwá dq ʔetthén hedel de benadher benerédí s'í ʔá begharé t'át'u ʔetthén nánét'án has'í Miery chu Jay tulu ch'azí

T'at'u Dené nadé s'í

ʔala tsambá halé s'í t'a huníłá

Dirí lá huníłher dé bet'a dirí Ekati tsambá k'é s'í ʔalq nunedh'í łoná xaiyé ku ts'én tsamba k'é hoʔá xá tth'í Dené la k'é nadé-u keq hıgá nqđher dé dq t'át'u tsambá k'é gháládá s'í hat'é xá. Dirí lá s'í bet'a lá ıq tth'í la godhé ıq hailé tth'í yunaghé ts'í dené ja ʔedza nené ts'én d'í- déł hailé. Ghaladá huníłher dé yunaghé ts'í Dené s'í la ha náłts'í hailé nanet'án ʔat'é. Hat'é huli dirí Ekati tsambá k'é daręká dé 2019 nqđher dé nai dené s'í beniréłt'is xa. 2019 t'ághé dé huli ʔalq nán'í yunaghé ts'í la k'é nadé xá ʔalq Diavik, Snap Lake tth'í. Gah cho tué tsambá k'é non'ıá xá ʔeyı naké tsambá k'é s'í ʔalq nqđá xaiyé ts'én ho;á. Hat'e huli dirí la s'í bat'a yunaghé ts'í dené ja nıdél ch'a nenét'án.

Dirí la hale s'í bet'a tax ʔedza nené ts'én naní bet'a ja ʔedza nené tsambá Hahlé. Dirí la s'í t'a nani Dené business bet'í s'í hél ghalaná xá k'é t'á ts'én kut'á hat'é xa. Hayorıla s'í tth'í tsambá t'a

bets'énani hubé nené k'é gháládá bená hat'u Ekati tsambá k'é dené hél limashí thełts'í.

Dirí la s'í bet'a hayorıla s'í ʔasie detı ʔané hailé. Tth'í yunaghé ts'í Dené ja nıdél hailé. Dirí lá s'í bet'a tsambá k'é daręká dé neq ʔalyajlé dé dené ıq yeghananı dé s'í dek'aʔq ʔané ʔályé xa hurédzá há tsamba k'é t'a yunadhé Nqđá xaiyé kudé Diavik. Snap Lake tth'í Gahcho Tué.

Dirí la s'í bet'a Dené la k'é nade tsambá halé t'át'u Ekati tsambá k'é dené ts'énani s'í k'ıłz'í. Dominion Diamond s'í ja ʔedza nené ts'én Dené la xa náłts'í xa dirí la huli dé dirí kuę hegá nqđher dé Ekati la k'é ho;á dené lá k'é nadé s'í nai t'á la bet'ılé s'í beniréłt'is xa. Dq t'át'u Dené la ts'én łenályı ʔalq hat'é xá t'a t'ı ʔarat'ı s'í. Tth'í t'át'u Dené la xá náłts'ı gha nq- nıđher hayılé xá hat'u yatı thełts'ı nezq ʔalaghé tsambá halé gháládá henı Government ja ʔedza nené ts'í.

Dirí la bet'a nan'ı Dené t'át'u dáná nılé s'í ʔedq ʔané xá t'atthé s'í nalzé-u hat'ı ʔasie s'í chu tth'ı naké dzıráka lá k'é nadher tth'ı nake dzıráká t'ıárédá La Dené beheelat'ın s'í tth'ı yet'oréłthi xa nezq suéná tth'ı nezq nadé xá bets'édı dirí la bet'a. La dené s'í tth'ı ʔaéyá ja dé bets'édı tth'ı la k'é s'í sá kuę theʔá yet'at'ı xá.

Dirí la s'í bet'a yunaghé ts'í Dené ja ʔedzá nené ts'ı dıdel hailé s'í hadı-u tth'ı Dené ıq ʔane hailé ku dené ıq de daghré dené ts'dı lat'é hılé t'a nai ʔasie Dené k'ánéłq gónı kuę dajı huli tth'ı nok'é s'ı nı t'át'u bet'át'ı s'ı ʔedq nalq'ı. Dirí la s'ı bet'orédhı hat'é bet'a tsambá halé tth'ı hubets'é; horéłq hat'é tth'ı ta'ılu tsambá nezq bedarelyé xá sehulyé ʔat'é ja ʔedzá nené k'eyaghé yunedhé nqđá xaiyé kudé.

Dené nené bet'at'í s'í t'at'u bebá huníłá s'í

Dené nené t'at'u bet'at'í s'í bebá huníłá ʔat'é d'iri Dené nené k'e s'í La k'é łá hel tth'í nalzé dené s'í t'ók'é t'á ts'ęn nats'él zé-u s'í chu tth'í t'ó Dené nadia s'í ku dzíts'édil ha;ajlé la thelá dé. T'at'u Dené nade nílé s'í ʔedq ʔané xá tth'í bech'anié s'í ʔedqné xel tatthé t'ahat'í nílé s'í hat'é hailé . Ní k'é gháládá bet'á harelyq ʔasié ghá nąńide ʔát'é Dené suwéná, ʔasié ts'ídhí. T'at'u Dené daná nílé s'í lá tthé s'í dq ʔeyí Dené ghá hulé já s'í bená Dené ts'édí at'é Dené nalzé-u łue ghá nts'ade-u, t'anchay naltsí-u begħá thené ʔeyilé ʔasié dął s'í dené ch'anié ts'ókath s'í Dené tsédí ;at'é Dené Suliné harełá dené s'í ʔts'édí.

T'a tthá ts'í ʔasié s'í bebá huníłá

T'at'u d'iri tha ts'í Dené zás k'é to ʔasié yuniz'í ts'í ʔaké badi hél tth'í bédarélyé bét's'ídí ch'á ʔaké badi. Ku ʔasié t'á hané haduwé dé ʔerit'í- nedhé halé-u ʔeyí beyé t'á ʔasié hulqá t'at'u ʔa dodí já s'í hadí-u tth'í t'at'u senalyé hasí hadí hályé xá. T'a la k'é nqnt'á s'í kunaré ní k'é Dené zás k'é hulqá sní k'ed'í harelyq ʔerit'ís ke' det'ís ʔat'é. T'á thai dené ts'í ʔasié hulqá ní s'í nats'ęn bebá shulya s'í kut'a begħá ʔenohųnt'é kutá begħáládá hailé tth'í d'iri dighí ts'én ʔasié hulqá k'é bech'az'í hat'í hořá. Bénás naké t'a ʔsié hulqá ní begħá ʔerit'ís nedhé halí nanet'í xá lá hunidhí dé. Jay la hegá nqđher dé.

Dené nįřt'ís 24: Łįchá ʔetthęn hel gháláná Síné 2014

BADI XÉL TTH'I NANET'Í

Dominion Diamond sɪ dirɪ la sɪ ʔake yáɪnɪ hel tth'ɪ ʔasíe tsɪdhi ch'á hel gháládá dirɪ la naré nɪ sɪ hat'u xa henɪ Jay la hunidher ku. Ekati tsamba k'é sɪ dɔ k'ekaghe ʔadhel xaiye k'é gháládá sɪ t'át'u ʔasíe tsɪdhi ch'á ʔasíe k'oneta helgháláná nilé sɪ lą ʔat'é ts'ékai selhuyá nilé sɪ ʔeyɪ sɪ nezɔ ʔane xá Dominion Diamond sɪ dirɪ ʔasíe k'anelt'a nɔdher yek'izɪ t'á ʔasíe k'óneeltáxá ʔeyɪ begharé government, ɔ ʔa naré hayorɪlá dené nade sɪ-u dirɪ Jay la hunidhi t'át'u ʔalyé hasɪ bek're ɔ xa. La hunidhi betthé nɪ chu tu t'at'é sɪ bets'ɪ hanɪ naltsɪ ʔeyer ts'ɪ badi ʔedɔ nedé xá. sqqoníłthá de.

ʔasíe lą hadɪ hel gháládá ʔat'e Ekati tsambá k'é naré sɪ tth'ɪ bebá. Sehulyá t'át'u ʔasíe ʔelk'ech'a k'ónétá ts'ɪ ʔerit'is thela sɪ ʔalɔ ʔasíe k'oneta hadé Jay lá helʔané xá ʔayer darɪłyá ts'én ʔasíe k'oneta ʔané há. ʔasíe k'oneta ha ʔalɔ bet'á t'át'u ʔasíe k'oneta hasɪ bebá sehulyé xá t'á bel nadher hasɪ Dené sɪłine hayorɪlá nadé ɔ begharé nɪ k'é gháládá tth'ɪ dené thené ts'én ʔalá delłth'ɪ ʔasíe halnɪ xá.

Dirɪ Jay la t'a hunidhi ts'ɪ nohut'é ts'én badi xá. Naí ʔasíe sɪ thal ts'én badi hasnɪ dirɪ la darɔkɔ t'aghé dé ʔaké nezɔ harelyɔ nɪ ʔasíe dánányé dé xa ʔaké nezɔ la k'é senál yá dé xá.

ʔasíe hadɪ sɪ begharé t'á ʔasíe nezɔłlé ʔané gónɪ lá t'á. T'á Dené ʔasíe huníłthi hasɪ bets'ɪ ʔerit'is ye hadɪ begharé ʔaké Nezɔ seylá dé bek'orejɔ. ʔasíe hadɪ gharé nɪa ʔasíe tsɪdhi hasɪ tsɪdhi gonilé tsɪdhi ʔánedé ɔghɔ bul'á tth'ɪ ɔghɔ selné t'át'u ʔaké nezɔ ts'en.

Dirɪ lá theʔɔ sɪ t'át'u ʔasíe tsɪdhi ch'ábadɪ hasɪ ɔ yatɪ thela begharé ʔasíe hadɪ.

- ʔasíe hadɪ sɪ ʔaké dirɪ la theʔɔ sɪ nezɔ t'á yatɪ thela gha- ré ghalanà-u t'á dirɪ dené nɪ k'é gháládá ts'ɪ k'aldé -u government. Dirɪ dat'u

ʔasíe had hunidher nɪsɪ t'át'u dirɪ halɪ, t'át'u ʔel halɪ-utth'ɪ tu t'át'u nanet'ɪ hasɪ ʔáłk'é tu ɔdzɪłł tthé.

- Tth'ɪ nánét'í dé t'ahál ɔ sɪ ʔaké t'á dené hasíe huníłthi t'át'u yileɔ, harelyɔ ʔaíe k'oneta t'a la halé bat'á hunilá Hasɪ hadɪ= u tth'ɪ ta'tu seylé hasɪ hunilá ch'á ʔaké ʔel- tth'ɪ-u haníe ʔerit'is ye hadɪ dé tth'ɪ hanodher dé chu xá nanet'ɪ. Dat'u ʔasíe tsɪdhi ch'á badi sɪ t'anchay, t'a ʔasíe tu yenadé bebá hunilá nedé xá ku ʔetthen bebá sɪ huni- lá huto ʔeyilé t'a ʔasíe kunaré daná chu badi. Deñ tth'ɪ lá xá naltsɪ dé badi t'át'u sugháł sɪxá hat'u bégháládá xá.

Dirɪ ʔasíe ląhadɪ hunidher sɪ begharé t'a beghaládá hat'é t'á dirɪ lá t'a hunilá dé. ʔasíe hadɪ sɪ t'á Dené ʔasíe huníłthi hadé ʔerit'is heltsɪ beyé t'át'u huníłthi hasɪ hadɪ-u t'a bet'á hunilá hasɪ t'át'u nezɔ ʔasíe tsɪdhi ch'á yeghalaná dé xa badi ʔat'é ʔaké dagharé ʔelłth'ɪ hoɔ nok'é ʔasíe nezɔłlé t'ɪ hajá dé ɔ tu t'át'u ʔasíe hadɪ to la k'é ʔasíe gháládá sɪ ʔedɔ nalyé xá la hunidher-u t'a ʔá hunilá sɪ ch ʔelłt'á hoɔ. Dirɪ hal yá dé bet'á ʔalɔ daghré benonetá t'át'u ʔasíe noneta nilé sɪ ʔedɔ nalyé hat'elé dé la t'át'u ha nɔnɔt'á sɪ harelyɔ senálné xá bet'á ʔaké nezɔ ʔasíe hadɪ-u tth'ɪ hunilá ɔghɔ t'u selyéxa.

Dené nɪłłt'is 25: Tu neét'ɪ Lac du Sauvage Síné 2014